

Nga zhvillimi në bujqësi të agroturizmi, plan konkret në 300 ditët e para të mandatit të ri

Faqe 5

Taksa progresive, do të ulet - Premtohet rritja e pagës minimale në 40 mijë lekë në muaj

Faqe 6

Skema Kombëtare, 588 fermerë përfitues për zëvendësimin e plastmasit në serra

Faqe 4

AGROBIZNESI

BOTIM I KËSHILLIT TË AGROBIZNESIT SHQIPTAR

Adresa: Rruga "Mine Peza", Pallati 87/3, Hyrja 1, Kati i parë, Tel/ Fax: 2229445
E-mail: infokash@yahoo.com www.kash.org.al

Rr. "Qemal Stafa", P. 9-katësh,
Nr. 70, Kati 2, Pazari i ri, Tiranë.
Tel: +355 4 2 251 910 /911
Email: info@fedinvest.al
kontakt@fedinvest.al
www.fedinvest.al

E Enjte, 30 Shtator 2021

Viti i shtatëmbëdhjetë i botimit - Nr. 422
Çmimi 125 lekë

E përdryjavshme e pavarur

SFIDAT E ZHVILLIMIT NË SEKTORIN E BLEGTORISË NË SHQIPËRI HUMBJET NË BLEGTORI: KONKURRENCA RAJONALE, BLEGTORËT NË MBIJETESË, PËRPUNUESIT E QUMËSHTIT NË VËSHTIRËSI

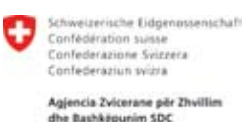
Kreu i Këshillit të Agrobiznesit Shqiptar (KASH), Agim Rrapaj, në një intervistë televizive, u ndal në problemet dhe çështjet kryesore që shqetësojnë sektorin e blegtorisë sot në vendin tonë. Rrapaj vuri në dukje edhe faktorët që ndihmojnë në ringritjen e blegtorisë dhe sfidat për arritjen e standardeve të BE-së

RISI ALBANIA

- Mbështetja e projektit RisiAlbania - Osmani: Në Shqipëri është rritur me rreth 500 hektarë sipërfaqja e tokës së certifikuar me certifikatën GlobalGAP, nga rreth 45 hektarë që ishin më parë

Një projekt i Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim SDC

Faqe 2

SHQIPTARËT PËRMBYSIN TRADITËN HISTORIKE
PO I IKIN BLEGTORISË DHE PO ORIENTOHEJN DREJT BUJQËSISË

BILANC TREGTAR

Importet "mposhtin" prodhimin vendas në shumë sektorë

Faqe 7

KËNDI I EKSPERTIT

MINISTRIA E BUJQËSISË DHE ZHVILLIMIT RURAL
DREJTORIA E PROGRAMEVE TË ZHVILLIMIT TË BUJQËSISË,
SIGURISË USHQIMORE DHE ZHVILLIMIT RURAL

Investimet në agroturizëm, grante emigrantëve që duan të punojnë në fshat

Transformimi i zonave rurale në peizazhe atraktive, ka nxitur krijimin e agroturizmit si një model i ri i zhvillimit rural në Shqipëri...

Faqe 4

FINANCIM

Programi për bujqësinë, 70 milionë euro për tri shtyllat kryesore

Faqe 4

Faqe 11, 12

Mbështetja e projektit RisiAlbania - Osmani: Në Shqipëri është rritur me rreth 500 hektarë sipërfaqja e tokës së certifikuar me certifikatën GlobalGAP, nga rreth 45 hektarë që ishin më parë

Gramos Osmani, menaxher i Agrobiznesit në projektin RisiAlbania tha se “GlobalGAP, është një certifikatë shumë e rëndësishme sepse i jep vlerë të shtuar produkteve tona dhe është një mundësi që prodhimet made in Albania të aksesojnë tregjet e huaja, ku kërkesa për këtë certifikatë është e madhe. RisiAlbania është një projekt që financohet dhe mbështetet nga qeveria zvicerane, që ka si qëllim nxitjen e punësimit të rinjve në Shqipëri”

implementuar standardin.

Kjo është një certifikatë shumë e rëndësishme sepse i jep vlerë produktit. Është një vlerë e shtuar për produktet tona, është një mundësi që produktet tona të aksesojnë tregje, ku kërkesa për këtë certifikatë është e madhe. Kjo i jep një ndihmë sektorit, sepse falë këtij modeli, shumë eksportues kanë lidhur kontrata bashkëpunimi në Austri e Gjermani

Shumë prej eksportuesve lider, të cilët e filluan këtë iniciativë me mbështetjen tonë, për të prodhuar ato modelet e para, kanë patur vështirësi, sepse u është dashur të bëjnë një sërë investimesh, që nga ato në fermë e deri tek magazina, për të përmbushur të gjitha kriteret e sigurisë ushqimore, të gjurmueshmërisë, pra standardeve që kërkohen nga GlobalGAP. Ky bashkëpunim midis ek-

është një hap shumë i mirë që aktorët në sektor bashkëpunojnë për të çuar më tej këto zhvillime dhe këto standarde.

Po flasim për produktet që kanë të bëjnë me eksport, po për prodhimin vendas a mundën fermerët tanë të kërkojnë certifikim nga GlobalGAP edhe për përdorim të brendshëm?

Kur disa prej eksportuesve filluan të promovonin produk-

huesit furnizon një prej zinxhirëve të ushqimit të shpejtë në Shqipëri, me produkte të certifikuara.

Siç e përmendi zoti Rrapaj, dy rrjete supermarketesh kanë treguar interes dhe kanë shprehur dëshirën për të marrë pjesë në këtë grupin teknik, për të parë mundësinë e një zhvillimi të një standardi LokalGAP apo standardi kombëtar, që mund t'i ofrojë një siguri shtesë kon-

themi rajon, ku po punohet për të qenë treg i përbashkët.

Certifikimi, GlobalGAP apo certifikata të tjera që kanë të bëjnë me sigurinë ushqimore, me standardet që kërkohen nga tregje të ndryshme na japin atë imazhin, atë pasaportën e parë për të negociuar në marrëdhëniet tregtare dhe patjetër që mbulojnë dhe aspekte shumë të rëndësishme që lidhen me qëndrueshmëri në, pra me atë bujqësinë e qëndrueshme, duke mbrojtur mjedisin, jo vetëm duke prodhuar dhe eksportuar.

Unë do të prek edhe një aspekt tjetër shumë të rëndësishëm. Përveç asaj se çfarë mund të bëjë shteti, aspekt shumë i rëndësishëm është se çfarë mund të bëjë ai eksportuesi, ai tregtari dhe këtu flas si për tregtarët që kanë në fokus eksportet dhe për tregtarët apo rrjetet e supermarketeve që kanë në fokus tregun vendas.

Investimi në burime njerëzore është shumë i rëndësishëm. Të eksportosh në tregje si Gjermania, Austria, Holanda e të tjera, ka nevojë për menaxher eksportesh, ka nevojë për konsulentë shumë të mirë, ka nevojë për një staf shumë të përgatitur për të mbajtur standardet konform atyre kërkesave ndërkombëtare. Kjo të bën më të qëndrueshëm, të bën më të konkurrueshëm në Ballkan e më gjerë. Por gjithashtu duhet të shohim se çfarë kanë bërë gabim vendet e tjera të mëdha siç është Spanja.

Kemi rastin e Almerisë në Spanjë, që është një nga vendet më të mëdha të prodhimit në serra dhe ata sot po t'i pyesësh kanë bërë gabime në të kaluarën. Prandaj ne duhet të fokusohemi shumë, se cila është ajo bujqësia apo zhvillimi i eksporteve i cili është i qëndrueshëm ekonomikisht por edhe duke patur parasysh edhe aspektet e mjedisit.

Dhe aspekt tjetër për tregun vendas do të thosha, duhet më shumë vëmendje nga operatorët, rrjetet e supermarketeve apo tregtarë të mëdhenj, për të pasur një bashkëpunim më të ngushtë me fermerët, për të siguruar konsumatorin vendas, por edhe për të siguruar çmime më të leverdisshme për konsumatorin vendas, për të siguruar vërtet ato varietete, të cilat janë të pëlqyeshme për tregun vendas, jo vetëm varietete që janë të destinuara për eksport.

Kështu që në këtë zhvillim ka rëndësi që secila hallkë të funksionojë në mënyrën e duhur.

Ju falenderoj jo vetëm që ndatë lajmin e mirë, që më në fund ne kemi ferma të cilat janë të certifikuara dhe janë të gatshme për të konkurruar në tregjet ndërkombëtare, por edhe për faktin që rritet siguria dhe garancia e produkteve tona që është shumë e rëndësishme. Shpresojmë që lajme të tilla të kemi më shpesh.

Intervista e plotë

Zoti Osmani, produktet tona kanë dalë në tregjet ndërkombëtare dhe këtë e kemi fakt. Nuk kanë qenë në sasi të dëshirueshme por gjithmonë kanë dalë edhe duke qenë të certifikuara edhe nga institucione të tjera. Çfarë do të thotë që produktet të jenë të certifikuara nga GlobalGAP dhe çfarë përfitimesh reale sjell në ekonominë e vendit tonë?

RisiAlbania është një projekt që financohet dhe mbështetet nga qeveria zvicerane, që ka si qëllim nxitjen e punësimit të rinjve në Shqipëri. Kjo iniciativë, për të nxitur eksportet shqiptare drejt tregjeve me vlerë të lartë nisi në vitin 2018, me qëllim që eksportet shqiptare të orientohen nga vendet e Ballkanit drejt tregjeve me vlerë të lartë ku normat e fitimit dhe siguria financiare janë më të mëdha. Në këto tregje me vlerë të lartë siç është Gjermania, Austria, Zvicra, Holanda e shumë tregje të mëdha kanë kërkesën e tyre bazë, certifikimin GlobalGAP, i cili është një certifikim që i garanton konsumatorët e tyre për aspektet që kanë të bëjnë me sigurinë ushqimore, gjurmueshmërinë, me aspektet e shëndetit në punë dhe aspektet e mbrojtjes së mjedisit. Në vitin 2018, kur nisi ky bashkëpunim me disa operatorë për të provuar modelin e certifikimit në grup, pra kur një eksportues bashkëpunon me grupin e fermerëve për t'u certifikuar në grup dhe jo thjesht një fermer individual, në Shqipëri sipas GlobalGAP-it kishte rreth 45 hektarë të certifikuar me GlobalGAP, sot që flasim janë rreth 500 hektarë të certifikuar me certifikatën GlobalGAP dhe ky zhvillim shumë i madh ka qenë i mundur falë iniciativës që kanë ndërmarrë eksportuesit për t'u futur në modelin e certifikimit në grup. Pra ata asistojnë fermerët me një sërë shërbimesh, duke filluar nga shërbimet agronomike dhe asistencë për të

“

Aktualisht zhvillimi i GlobalGAP-it dhe i standardeve në Shqipëri, ka shenja shumë pozitive dhe me iniciativë të shumë subjekteve në Shqipëri, u ngrit dhe grupi teknik i punës ku bën pjesë Ministria e Bujqësisë, shoqatat e agrobiznesit, konsulencat shumë të rëndësishme për t'i asistuar eksportuesit dhe ky është një hap shumë i mirë që aktorët në sektor bashkëpunojnë për të çuar më tej këto zhvillime dhe këto standarde.

dhe për më tepër ata kanë lidhur marrëveshje me fermerët, duke i garantuar blerjen e produktit dhe çmimin para sezonit. Kjo do të thotë një situatë drejt bujqësisë me kontratë dhe më shumë stabilitet dhe qëndrueshmëri në fushën e eksporteve.

Ky është një lajm i mirë duke pasur parasysh fatin që produktet tona, nëse arrihet të realizohet në masë shumë më të madhe kontraktimi i fermerëve edhe para se të dalë produkti final në treg. Ky është një lajm shumë i mirë për të gjithë fermerët, por pyetja ime është sa të gatshëm janë fermerët tanë që të marrin ose të realizojnë standardet e GlobalGAP-it e më pas të dalin në treg?

sportuesit dhe fermerit ka qenë i suksesshëm falë investimeve që kanë bërë eksportuesit, duke ngritur ekipin e posaçëm, që bën menaxhimin e cilësisë, pra ndjek të gjitha hallkat e prodhimit, që nga ferma dhe deri te magazina, pra të gjitha hallkat e proceseve për të qenë të suksesshëm dhe për të përmbushur ato kriteret. Por nuk ka qenë e lehtë.

Siç e tha edhe zoti Agim, aktualisht zhvillimi i GlobalGAP-it dhe i standardeve në Shqipëri, ka shenja shumë pozitive dhe me iniciativë të shumë subjekteve në Shqipëri, u ngrit dhe grupi teknik i punës ku bën pjesë Ministria e Bujqësisë, shoqatat e agrobiznesit, konsulencat shumë të rëndësishme për t'i asistuar eksportuesit dhe ky

tet e tyre me GlobalGAP, pati shumë reagime edhe në tregun vendas, pse ne në tregun vendas të mos kemi produkte të certifikuara dhe kjo është shumë e rëndësishme.

Dua të shtoj që edhe këtu ka disa hapa konkrete, ku kemi së fundmi rastin e një prej Shoqërive të Bashkëpunimit Bujqësor (SH.B.B.) në zonën e Sarandës, e cila është certifikuar me GlobalGAP në grup së bashku me fermerët që bashkëpunojnë me këtë kooperativë dhe fatmirësisht, kanë lidhur edhe kontrata bashkëpunimi me dy prej rrjeteve të supermarketeve në zonën e jugut.

Gjithashtu një prej eksportuesve që është i certifikuar me GlobalGAP së bashku prod-

sumatorit vendas.

Jemi në fazën kur po diskutohet Open Ballkan, ku po diskutohen marrëveshjet për tregjet e përbashkët dhe shpesh kanë qenë shqetësimet që produktet tona nuk kanë cilësinë dhe nuk mundet dot të konkurrojnë produktet e vendeve të rajonit, kjo për shkak të standardit të cilësisë por edhe për shkak të çmimit e të cilin dalin në treg. Certifikimi i produkteve tona a u jep garanci që të mund të mbijetojnë në tregun e përbashkët ballkanik?

Z. Osmani, çfarë mund t'i jepte tjetër shtysë certifikimit për mbijetesën në rajon, sepse tregjet e largëta janë një ëndërr shumë e madhe, por të

INTERVISTA

SFIDAT E ZHVILLIMIT NË SEKTORIN E BLEGTORISË NË SHQIPËRI

HUMBJET NË BLEGTORI: KONKURRENCA RAJONALE, BLEGTORËT NË MBIJETESË, PËRPUNUESIT E QUMËSHTIT NË VËSHTIRËSI

Kreu i Këshillit të Agrobiznesit Shqiptar (KASH), Agim Rrapaj, në një intervistë televizive, u ndal në problemet dhe çështjet kryesore që shqetësojnë sektorin e blegtorisë sot në vendin tonë. Rrapaj vuri në dukje edhe faktorët që ndihmojnë në ringritjen e blegtorisë dhe sfidat për arritjen e standardeve të BE-së

Sektori i blegtorisë u përkeqësua më tej vitin e kaluar, pasi numri i bagëtive ra si për gjedhin, delet dhe dhitë, të cilat ndikuan edhe në rënien e prodhimit të qumështit. Sipas të dhënave të INSTAT, numri i gjedhëve në vitin 2020 është 362.583 krerë, duke shënuar rënie me 12,76 %, në krahasim me vitin 2019. Përqendrimi më i madh i numrit të krerëve është në qarkun e Fierit me 16,15 % dhe në qarkun e Korçës me 10,87 % ndaj numrit gjithsej të gjedhëve.

Në vitin 2020, numri i të leshtave është 1,55 milionë krerë, duke shënuar rënie me 11,40 %, krahasuar me vitin 2019. Kategoria kryesore e të leshtave përbëhet nga delet e qumështit me rreth 75,39 % ndaj numrit gjithsej të tufës. Përqendrimi më i madh i numrit të të leshtave është në qarkun e Vlorës me 23,92 % dhe në qarkun e Korçës me 15,79 % ndaj numrit gjithsej të krerëve.

Numri i të dhirtave në vitin 2020 është 774.332 krerë, duke pësuar rënie vjetore me 10,26 %, në krahasim me vitin 2019. Kategoria kryesore përfaqësohet nga dhitë e qumështit me 79,89 % ndaj numrit gjithsej të krerëve.

Kreu i Këshillit të Agrobiznesit Shqiptar (KASH), Agim Rrapaj, në një intervistë televizive, u ndal në problemet dhe çështjet kryesore që shqetësojnë sektorin e blegtorisë sot në vendin tonë. Gjithashtu Rrapaj u ndal në faktorët që ndihmojnë në frenimin e rënies dhe ringritjen e blegtorisë, si dhe sfidat që na presin për arritjen e standardeve të BE-së.

Intervista e plotë

Vitet e fundit kemi një rënie të konsiderueshme të numrit të krerëve të bagëtive e si rrjedhojë edhe e sasisë së mishit dhe bulmetit, zoti Rrapaj pse ndodh kjo?

Ka disa arsye:

Së pari, nuk i kushtuam vëmendjen e duhur blegtorisë dhe prodhimeve blegtorale në atë masë që duhej, në mënyrë që të intensifikonim punën dhe të zhblllokoni si fillim eksportin e qëngjave dhe kecape.

Nëse këto produkte nuk do të mund të eksportohen në periudhën e pikut ishte e sigurt që do të vinim në këtë situatë, përballë një tregu konkurrenues nga vënde në të cilët blegtoriala dhe produktet blegtorale subvencionohen më shumë se sa në Shqipëri. Shtimi importit të produkteve blegtorale përfshir dhe kafshët e gjalla bëri që eksportuesit nga këto vende të zënë një pjesë të mirë të tregut në vendin tonë. Pra nuk

cesi reformimit të përfundonte në kohën e duhur. Një sistem i copëzuar dhe i decentralizuar nuk rezultoi eficient. Gjithashtu një faktor tjetër që ka ndikuar negativisht ka qënë dhe mbetet abandonimi i sektorit të zooteknisë dhe ai i investimeve në transportin e kafshëve dhe tregjeve blegtorale. Shqipëria ka 38 tregje blegtorale dhe shumë pak prej tyre mund të plotësojnë kushtet dhe standartet e një tregu të mirëfilltë

me bujqësinë ishin më eficientë pa u ndryshuar politika fiskale.

Së pesti, Informaliteti i lartë, nënvlerësimi investimeve publike dhe zjarret në kullota, mungesa e sistemit të siguracionit, shpopullimi i zonave rurale, mos planifikimi shpenzimeve të duhura për mirëmbajtjen e sistemit RUDA, janë faktorë të tjerë me rëndësi që kanë ndikuar negativisht në situatën jo të mirë egzistuese të blegtorisë.

dhanë përfaqësuesit e Dhomës së bujqësisë gjatë një vizite në Çeki, i cili është një vend me blegtori të zhvilluar krahasuar me tonin. Negociatat me BE për prodhimet blegtorale dhe veçanërisht për qumështin ishin nga më të vështirat. Përfaqësuesit e BE kërkonin me insistim nga Republika Çeke reduktimin e numrit të krerëve dhe të prodhimit blegtoral, që sjell automatikisht falimentin e mijëra blegtorëve. Qumështi

nivel të lart informaliteti krijohet një situatë akoma më e vështirë për të dhënë kredi nga ana e bankës blegtorëve që e zhvillojnë aktivitetin e tyre në kullotat natyrale. Informaliteti mbetet një plagë e madhe, që nuk po dëmton vetëm këtë sektor, por ka dëmtuar gjithë zinxhirin e Ekonomisë së Ushqimit në Shqipëri.

Kur pritet që t'i japë frytë e saj reforma në veterinarë?

Unë besoj që tashmë ka filluar t'i jape frytet e para. Në sektorin publik janë shtuar rreth 350 veterinarë të rinj dhe priten të punësohen akoma më shumë, është rritur buxheti për pagat, janë krijuar 4 agjensi veterinarie në 4 rajone dhe është unifikuar i gjithë sistemi drejtim të veterinarisë. Reforma në veterinarë është një proces i vështirë, por që duhet realizuar pa asnjë hezitim.

A e shikoni të mirë këtë unifikim?

Kudo në vendet e zhvilluara për veterinarinë funksionon sistemi i centralizuar dhe me drejtim vertikal, ky ka rezultuar dhe është sistemi më i mirë. Shqipëria bëri disa eksperimente më parë, por rezultatet e tyre ishin zhgënjyese që e dëmtuan rëndë blegtorinë.

Censusi a është një pasqyrë më e saktë e situatës aktuale në blegtori?

Censusi është një metodë efikase statistikore, për vlerësimin e situatës në një moment të caktuar dhe jo vetëm në blegtori. MBZHR zhvilloi kohët e fundit një census pjesor vetëm për blegtorinë dhe rezultatet që dolën evidentuan faktin që blegtoriala ka një rënie të ndjeshme të numrit të krerëve krahasuar me shifrat zyrtare të publikuara dhe akoma më shumë krahasuar me potencialet që ka Shqipëria. Por informacionet që KASH ka marr nga shoqatat e blegtorisë tërheqin vëmendjen, që edhe ky census pjesor nuk e ka pasqyruar saktë realitetin për numrin e krerëve.

(Vijon në faqen 6)

Duket si një luftë e organizuar, elementi i parë sidomos, i cili na ka çuar në situatën që ne jemi sot, çfarë mendimi keni?

Me këtë situatë në blegtori dhe jo vetëm, po nuk u muarën masa për frenimin e procesit të rënies do të përballemi shumë shpejt me vështirësi akoma më të mëdha, duke filluar me procesin për hapjen e negociatave me BE, por edhe me procesin e hapjes në tregun rajonal, që po projektohet përmes nismës politike Ballkani Hapur. Subvencioni që japin vendet e huaja për blegtorinë, veçanërisht për qumështin, ka qënë dhe është shumë më i madh krahasuar me vendin tonë. Ne subvencionojmë pjesërisht vetëm për numër krerësh, ndërsa në vendet e tjera bëhet për numër krerësh dhe njësi prodhimi. Ne realisht nuk e kemi vlerësuar këtë konkurrencë që ju thatë dhe konkurrenca e pandershme që ushtrohet nga jashtë mbi blegtorët tanë është shumë e madhe. Më kujtohet këshilla që më

është një produkt i cili kërkon treg nga prodhuesit e vëndeve të BE dhe ato të rajonit të Ballkanit perëndimor. Shqipëria nuk ka importuar qumësht të freskët para tre vitesh, në dy vitet e fundit ne kemi arritur të importojmë më shumë se 20% të prodhimit vendas të qumështit të freskët. Kjo është një goditje që po i bëhet prodhuesit vendas në drejtim të gjetjes së tregut të shitjes me interes për qumështin e freskët.

Ju përmendët subvencionin si element kryesor për ta ndihmuar blegtorinë e vendit tone, po kreditimi a është një element i rëndësishëm që mungon?

Sot bankat dhe institucionet e mikrokreditë e njohin mirë situatën dhe problemet e blegtorisë, prognozen e zhvillimit të këtij sektori, dhe në fushën e blegtorisë nuk është e lehtë që të marrësh një kredi edhe për arsye të mungesës së kolateralit. Duke patur edhe një

muarëm masat e duhura, që të parandalonim konkurrencën e pa ndershme nga vendet e rajonit dhe më gjërë. Të cilat edhe përmes kompanive importuese ushtruan dhe po ushtrajnë presion mbi prodhuesit vendas duke ua ulur pa arsye bindëse çmimet e blerjes prodhimit të tyre. Veprim që i ka detyruar blegtorët vendas që të ulin numrin e krerëve dhe per rrjedhojë edhe sasinë e prodhimit blegtoral. Ulja e çmimeve nuk është diçka e keqe për konsumatorin, por kjo ulje çmimesh nuk po reflektohet edhe tek çmimi blerjes nga konsumatori, por vetëm tek çmimi blerjes nga prodhuesit, duke i detyruar shpesh herë shumë nga prodhuesit vendas që produktet blegtorale ti shesin nën koston e tyre.

Së dyti, Organizimi i sektorit të veterinarisë ishte jo eficient, për shumë vite këtë sektor e kemi patur të çorganizuar, të decentralizuar dhe që nuk ju kushtu rëndësi, që pro-

blegtoral. Transporti i kafshëve brënda vendit me mjete të specializuara nuk egziston fare.

Së treti, Politika fiskale e gabuar dhe e pa studiuar nga qeveria, për pasojat negative që do të sillte, për uljen e rimbursimit të TVSH në 6 % nga 20 % që ishte, për prodhimet e blera nga blegtorët vendas.

Së katërti, Çmimet e ushqimit të blegtorisë u rritën ndjeshëm. Në tregun ndërkombëtar kemi një rritje të çmimit si soja, misri, premixet etj. Ne nuk kemi prodhues të specializuar në vend, që të plotësojnë nevojat për ushqimet e blegtorisë. Shpesh kemi importuar edhe jonxhë për arsye të koston së lart të prodhimit vendas. Pra edhe ky fakt ndikoi negativisht në uljen e numrit të krerëve, por edhe në eficientë të këtij sektori. Ne nuk mund të ankohejmë për eficientë e shpenzimeve dhe investimeve në sektorin e blegtorisë, pasi shpenzimet, të ardhurat dhe investimet në blegtori krahasuar

TEMA TË DITËS

Investimet në agroturizëm, grante emigrantëve që duan të punojnë në fshat

Transformimi i zonave rurale në peizazhe atraktive, ka nxitur krijimin e agroturizmit si një model i ri i zhvillimit rural në Shqipëri.

Programi i qeverisë për bujqësinë 4 vitet e ardhshme, ka në fokus të zhvillojë fshatin dhe turizmin rural nëpërmjet mekanizmave mbështetës, për rritjen e aktiviteteve agroturistike dhe bujtinave, që janë bërë atraksione me interes të veçantë për vizitorët dhe turistët e shumtë, që i frekuentojnë ato në çdo stinë të vitit.

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, parashikon të ultilizojë programe për mbështetjen me fonde nga buxheti i shtetit dhe donatorët, të menuve autentike që zbulojnë zonën dhe i japin vlerë

qëndrimit të vizitorëve.

Përmes këtij programi, synohet të trashëgohen tek brezat e rinj produktet tipike të zonave gjeografike, përmes krijimit të eksperiencave pozitive që të njihen nga të gjithë.

Për këtë nxitja do të jetë reale përmes politikave mbështetëse me grante dhe subvencione dedikuar emigrantëve, të rinjve dhe grave, që duan të jetojnë e punojnë në fshat.

Programi për bujqësinë, 70 milionë euro për tri shtyllat kryesore

Qeveria rrit mbështetjen financiare në mbështetje të zhvillimit të bujqësisë, blegtorisë dhe zhvillimit rural.

Në programin për bujqësinë në 4 vitet e ardhshme, qeveria adreson 70 milionë euro për

tre shtyllat kryesore të këtij sektori, me rëndësi dhe potencial të madh për ekonominë e vendit.

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Frida Krifca u shpreh të enjten në Ku-

vend: “Programi i qeverisë rrit mbështetjen në bujqësi, blegtori dhe zhvillim rural, me një total prej 70 milionë euro në financimin e drejtpërdrejtë të masave direkte për prodhim, për fermerët e blegtorët”.

Bujqësia mbetet një nga sektorët kryesorë që ka dhënë kontribut të madh në Produktin e Brendshëm Bruto përgjatë këtij viti dhe që do të vijojnë të jenë motor i zhvillimit ekonomik të vendit.

Qeveria po nxit politikën mbështetëse, për të rritur punësimin në sektorin e bujqësisë dhe po zgjeron zhvillimin edhe në agroturizëm për të kontribuar në përmirësimin e ekonomisë rurale.

Skema Kombëtare, 588 fermerë përfitues për zëvendësimin e plastmasit në serra

Është shtuar edhe me 70 fermerë, numri i aplikantëve përfitues në masën “zëvendësim plastmasi në serra ekzistuese” të Skemës Kombëtare të Mbështetjes në

e vijës së financimit për aplikimet në masën 3 mbështetëse të Skemës Kombëtare.

Sipas njoftimit të AZHBR-së, për masën 3: Zëvendësim plastmasi në serra ekzistuese –

në fond aplikimet deri në numrin rendor 588.

Përmes Skemës Kombëtare të Mbështetjes për Bujqësinë 2021, fermerët përfitojnë subvencionim të TVSH-së për plastmasin që përdorin në serra për prodhim bujqësor.

Sipas AZHBR-së, deri tani pagesat janë dhënë për mbi 90 % të fermerëve përfitues. Skema Kombëtare e Mbështetjes në Bujqësi 2021, ka adresuar një fond prej 804 milionë lekë, subvencione për fermerët.

Sipas të dhënave zyrtare janë 3000 fermerë të kualifikuar deri tani përfitues, për njërin nga 9 masat që mbështet Skema Kombëtare e këtij viti, ndërsa AZHBR njofton herë pas here për uljen e vijës në listën e përfituesve për secilën masë, që do të thotë rritje e numrit të fermerëve përfitues të këtyre fondeve.

Bujqësisë dhe Blegtori 2021. Agjencia për Zhvillim Bujqësor dhe Rural njofton uljen

Vija e financimit ishte në numrin rendor 518 dhe pas uljes së vijës së financimit përfitues

Shqipëria fillon procedurat për njohjen reciproke në Rajonin CEFTA të Operatorëve Ekonomikë të Autorizuar

Bizneset shqiptare, që kanë marrë statusin e operatorit ekonomik të autorizuar, do të mund të përfitojnë së shpejti të njëjtat lehtësi që u ofron ky status edhe në Bosnjë dhe Hercegovinë, Maqedoninë e Veriut, Moldavinë, Malin e Zi, Kosovën dhe Serbinë.

Vendet anëtare të Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë të Europës Qendrore (CEFTA), në përputhje me objektivat politike të Procesit të Berlinit dhe në përgjigje të nevojës për

istratën Doganore me fokus të veçantë jo vetëm e lehtësimin e Operatorëve Ekonomike të Autorizuar brenda vendit por edhe njohjen reciproke të tyre në Rajon, theksuan Doganat.

Për njohjen reciproke të programeve të Operatorëve Ekonomikë të Autorizuar (OEA), palët CEFTA janë angazhuar duke miratuar në vitin 2019 “Vendimit Ministri mbi njohjen reciproke të programeve nacionale të OEA”.

thellimin e mëtejshëm të integritetit tregtar në rajon kanë miratuar Protokollin Shtesë 5, i cili gjatë këtyre viteve ka synuar krijimin e sinergjive midis vendeve të rajonit për lehtësimin e tregtisë, njoftoi Drejtoria e Doganave.

Ky Protokoll, pjesë integrale e Marrëveshjes CEFTA ka pasur në fokus dispozitat të cilat mbështeten në detyrime dhe angazhime të marra në kuadër të Marrëveshjes së Lehtësimit të Tregtisë në Organizatën Botërore të Tregtisë (OBT).

Zbatimi i këtij protokolli ka qenë prioritet për Admin-

Gjatë këtyre viteve në bashkëpunim me Sekretariatit CEFTA dhe GIZ, Administrata Doganore ka mundësuar implementimin e të gjithave procedurave që mundësojnë vënien në zbatim të Statusit OEA.

Me fillim e procedurave për njohje reciproke, synohet që AEO-s nga një palë CEFTA t'i jepen të njëjtat përfitime si AEO-s në vendet përkatëse ku u është dhënë një autorizim në Palën CEFTA në të cilën bëhet zhdoganimi. Këto përfitime do të jenë të njëjta me ato që i jepen AEOS brenda territorit të tyre doganor.

Marrëveshja e Tregtisë së Lirë të Europës Qendrore (CEFTA) është një marrëveshje ndërkombëtare e tregtisë mes shteteve që përgjithësisht ndodhen në Europën Juglindore. Anëtarët aktualë të CEFTA përfshijnë Shqipërinë, Bosnjë dhe Hercegovinë, Maqedoninë e Veriut, Moldavinë, Malin e Zi, Kosovën dhe Serbinë.

Përfitimet e statusit të OEA-ve

a) Një trajtim më i favorshëm në lidhje me vlerësimin e riskut dhe kontrollin :

- Më pak kontrole fizike dhe të dokumentacionit

- Trajtim prioritar dhe njoftim prioritar në rast seleksionimi për kontroll doganor;

- Hapësira specifike përveç zyrave doganore për kontrollin e doganës.

b) Një akses i thjeshtuar apo ekskluziv për disa thjeshtime doganore :

- Reduktimi i nivelit të garancisë apo përjashtim nga garancia;

- Thjeshtime në transit;

- Thjeshtime në vlerë;

- Autorizim për deklarata të thjeshtuara etj.

c) Marrëveshje për njohje të përbashkët me shtete të tjera.

Një OEA-S përfiton lehtësira në kontrole gjatë hyrje – daljeve të mallrave në territorin shqiptar OEA – të në Bashkimin Europian (BE) DPD ka akorduar deri më tani 4 Certifikata për OEA ndërkohë që janë në proces për miratim edhe 4 aplikime të

(Vijon në faqen 6)

“Sofat”, festivali që gjallëroi jetën rurale të Libohovës

“Sofat” festivali kushtuar pasurisë kulturore të jetës rurale mbledhi vizitorë të shumtë gjatë fundjavës që lamë pas, në fshatin Libohovë të Gjirokastres.

Ky festival i kthyer tashmë në traditë solli përgjatë dy ditëve vlerat e larmishme të zonës së Asim Zenelit, Libohovës e në përgjithësi qarkut të Gjirokastres.

Banorët e zonës, por edhe vizitorë të shumtë patën mundësi të vizitojnë baxho e ferma kuajsh, të gatujnë me njerëzit e zonës dhe mbi të gjitha shijuan tingujt e muzikës moderne dhe popullore.

Po ashtu, ata u angazhuan me aktivitetet e fshatit si mbledhja e frutave, zierja e rakisë dhe verës, etj. Kjo sepse “Sofat” është një festival kushtuar stilit të jetesës, shijeve dhe

identitetit të fshatrave të jugut të Shqipërisë.

Të apasionuarit pas turizmit kulturor zhvilluan ture kulturore në Labovën e Kryqit, Teqenë e Melanit, Kalanë e Libohovës. etj. Ndërsa në oborin e shtëpisë muze u zhvillua një takim në kujtim të Mojkom

Zeqos, shkrimtar, historian, kërkues dhe intelektual me origjinë nga Libohova.

Ky festival u vlerësua edhe nga ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Mirela Kumbaro, e cila thekson se Shqipëria është një sënduk me thesare të pazbuluara.

INFORMACIONE

Nga zhvillimi në bujqësi te argroturizmi, plan konkret në 300 ditët e para të mandatit të ri

Kryeministri Edi Rama u shpreh se Shqipëria është një nga eksportuesit me të mëdhenj të perimeve në Ballkanin Perëndimor dhe zë vendin e dytë për eksportimin e frutave.

Gjatë falës së tij në Kuvend, Rama theksoi: “Synojmë t’i çojmë eksportet bujqësore në 1 miliard USD”.

“Kemi një plan konkret, që do fillojë të vihet frontalisht në veprim që në 300 ditët e para të mandatit të ri. Në këtë plan synojmë më shumë garanci cilësie të inputeve bujqësore më shumë infrastrukturë moderne grumbullimi, më shumë incentiva për grupimet bujqësore, më shumë transferime dijesh, trajnime, informacion dhe ndërveprim mes institucioneve dhe sipërmarrjeve në fshat”, tha Rama.

Rama veçoi në këtë plan, transformimin e mëtejshëm të Universitetit Bujqësor të Tiranës në bashkëpunim të ngushtë me një nga ekselencat evropiane në arsimin e lartë për zhvillimin rural, me Universite-

tin “Boku” të Vjenës.

“Synimi ynë është t’i kthejmë shkëlqimin UBT-së, në një qendër të përparuar të di-

të mbështetura në forma të ndryshme nga qeveria, në të gjithë territorin rural të vendit”, u shpreh Rama.

jet kombëtare, në funksion të zhvillimit bujqësor dhe rural”, tha ai, teksa u ndal në kapitullin e agroturizmit si një degë krejtësisht të munguar me dekada.

“E kemi hapur rrugën e agroturizmit gjatë mandatit të dytë dhe në këtë mandat duam ta çojmë më tutje me investime më të konsiderueshme private

“Do të hapin një kapitull të ri në fushën e sigurisë ushqimore. Kemi bërë përparime, duke u nisur nga një prapambetje shumë e thellë, ku tetë vite më parë gjëja e gjallë therej në rrugën ku kalonte makina dhe gjaku përplasej në xhamat e makinave. Synojmë të vijojmë të përparojmë”, theksoi Rama.

Importet e frutave e bananeve nga Ekuadori janë dyfishuar që nga 2015-a, “rikthehet” dhe Kolumbia

Importet e frutave dhe arrave të ngrënshme (ku një pjesë të rëndësishme e zënë bananet) nga vendet e Amerikës Latine kanë shënuar një rritje të ndjeshme gjatë viteve të fundit

Kjo tendencë është përforcuar dhe në 7 muajt e parë të këtij viti. Të dhënat e INSTAT bëjnë të ditur se Ekuadori është bërë për herë të parë partneri kryesor tregtar i Shqipërisë për kapitullin e “frutat dhe arrat e ngrënshme” në 7 muajin e parë të 2021, duke ia kaluar Greqisë, që tradicionalisht ishte shteti nga ku ne importonim më shumë këto produkte.

Në krahasim me vitin 2015, importet e këtij kapitulli nga Ekuadori janë dyfishuar, duke arritur në 1.6 miliardë lekë për janar-korrik 2021, ose 38% të totalit (në 2015-n, kjo peshë ishte 23%). Të dhënat e tjera nga Comtrade, që i referohen vitit 2020 tregojnë se pjesa më e madhe e kapitullit të “Fruta e arra të ngrënshme” përbëhet nga bananet.

Frutat dhe arrat e ngrënshme përbënin 84% të importeve nga Ekuadori. Produkti i dytë janë “Peshku dhe kafshët guackore të nënujshme”, me 13% të totalit. Kolumbia është një tjetër shtet, nga i cili janë rritur ndjeshëm importet në vitet e fundit, që nga 2016. Në krahasim me vitin 2015, importet në total nga ky shtet i Amer-

ikës Latine janë rritur me 38 herë, duke arritur në 1.7 miliardë lekë për 7 muajin 2021, sipas statistikave të publikuara nga INSTAT.

Ndryshe nga Ekuadori, ku tregtia është përqendruar te bananet e frutat, me Kolumbinë

në Portin e Durrësit), tregtia u zhvendos drejt lëndëve djegëse minerale e vajrave (në Maltë u kapën disa herë paletë ku brenda ishte fshehur drogë me destinacion nga Kolumbia drejt Shqipërisë).

Pas një rënieje të fortë në

produktet kanë ndryshuar më shpesh. Fillimisht ishin bananet që gjetën rrugën drejt tregut vendas, me importet e tyre që u pesëfishuan nga 2015-a në 2017-n. Nga 2018-a, (që përkon me kapjen e ngarkesës më të madhe me drogë deri tani prej 613 kg në shkurt të atij viti

2020-ën, produktet që vijnë nga Kolumbia kanë shënuar një rritje të ndjeshme sërish në 7 muajin e këtij viti, duke u trefishuar në raport me vitin e mëparshëm. Sërish dominojnë lëndët djegëse, ndërsa një element i ri që po importohet këto muaj janë produktet kimike.

Eurostat: Shqipëria shpenzon më shumë për bukë në Europë dhe e ka më të shtrenjtën në raport me të ardhurat

Shqipëria, një nga shtetet më të varfra të Europës, renditet si vendi, ku banorët e saj shpenzojnë më shumë për bukë dhe drithëra në raport me të ardhurat e tyre.

Sipas tabelave të publikuara nga Instituti European i Statistikave (Eurostat), shpenzimet nominale për bukë dhe drithëra, si përqindje e Prodhimit të Brendshëm Bruto (PBB-që mat vlerën e mallrave dhe shërbimeve përfundimtare të prodhuara nga ekonomia në

së Bashkimit European (treguesi i nivelit të çmimeve, BE-27=100). Por, e matur sipas metodës së fuqisë blerëse (ku mesatarja e Bashkimit European merret si referencë me 1), shqiptarëve u kushton blerja e bukës 87 herë më shtrenjtë se një europiani. (shiko grafi-

një vit) ishin 4.8%, në vitin 2020, më të lartat në Europë (shiko grafikun: Shpenzimet nominale si përqindje ndaj PBB, bukë dhe drithëra, viti 2020).

Viti pandemik ka ndikuar në rritjen e shpenzimeve për këtë produkt jetësor, teksa në periudhën 2016-2019, ky tregues ishte ulur në 4.7% të PBB-së. Shteti i dytë pas nesh është Rumania, me 4% të PBB-së, si shpenzime për bukë dhe drithëra, Mali i Zi, me 3.9% të GDP-së, i ndjekur nga Bosnjë-Hercegovina me 3.1% dhe Maqedonia me 3%. Edhe Greqia, ndonëse një vend në Bashkimin European, shpenzon 2.7% të GDP-së për bukë dhe drithëra. Serbia, e ka këtë tregues më të ulët në rajon, me 2.4% (të dhënat për Kosovën mungojnë).

Mesatarja e vendeve kandidate dhe potenciale kandidate (përfshijtur Turqinë dhe Kosovën) është 3% e GDP-së, shumë më e lartë se mesatarja prej 1.3% e 27 vendeve të Bashkimit European. Në vlerë absolute, shpenzimet mesatare për banor për bukë e drithëra janë 220 euro në vit, më të lartat në rajon, së bashku me Malin e Zi (266 euro). Nivelin më të ulët në rajon e ka Maqedonia (157 euro) e më pas Serbia (164 euro). Vendet e zhvilluara shpenzojnë më shumë për frymë për këtë produkt, pasi është më i shtrenjtë, por për shkak të të ardhurave të larta, ai nuk rëndon në xhepat e tyre.

Buka më e shtrenjta në Europë sipas fuqisë blerëse

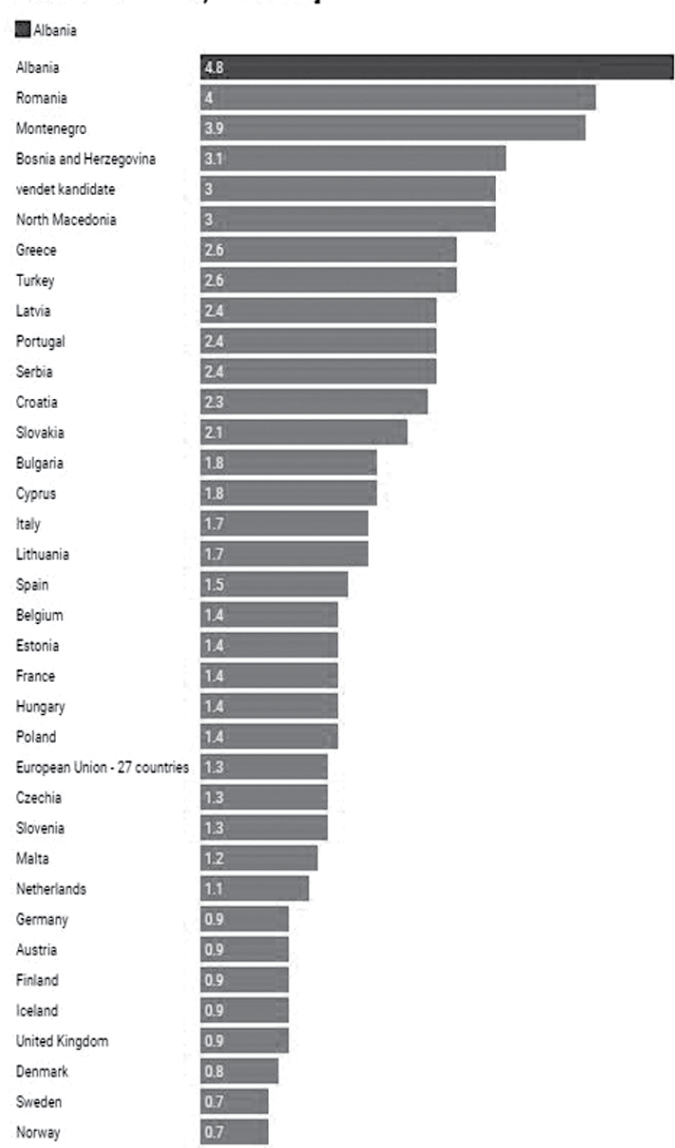
Eurostat raporton se çmimet e bukës e drithërave në Shqipëri ishin sa 70% e mesatares

e deri të ato që nuk janë të domosdoshme, si psh argëtimi. Të ardhurat mesatare për frymë të shqiptarëve janë sa 31% e mesatares së Bashkimit European, më e ulëta në Europë (pas nesh është Bosnja me 32%)

Sipas tabelave të Eurostat, shpenzimet për ushqime dhe pije alkoolike zënë 38% të totalit për familjet shqiptare, në krahasim me 13% që është mesatarja e 27 vendeve të bashkimit European dhe 30.6% që e ka shteti i dytë në listë pas nesh, Maqedonia e Veriut. (Shiko grafikun: Shpenzimet finale për konsum, ushqime dhe pije jo-alkoolike, 2019)

Së fundmi, disa furra në vend kanë rritur çmimin e bukës me 10 lekë, duke e çuar në 80 lekë, me një shtrenjtim rreth 14%. Anëtarë të Shoqatës të Prodhuesve të Bukës, Patiçerive dhe Brumrave thonë se së shpejti rritja e çmimit të bukës me 10 lekë do të ndodhë në të gjithë tregun. Arsyeya kryesore e rritjes të çmimit të bukës është rritja e çmimit të miellit në tregun vendas me 5 lekë/kg që në fillim të muajit gusht.

[Shpenzimet nominale si përqindje ndaj PBB (PBB=100), bukë dhe drithëra, viti 2020]

POLITIKA FISKALE

Taksa progresive, do të ulet - Premtohet rritja e pagës minimale në 40 mijë lekë në muaj

“Shqipëria 2030” është kjo motoja e mandatit të tretë të qeverisë Rama që vjen me një program të ri ekonomik me ndryshime në taksa e mbështetje për sektorë kyç të ekonomisë

Mesatarisht 4.5% në vit, është ky targeti që synon ekzekutivi për rritjen ekonomike të vendit, teksa zotohet për ulje të borxhit publik në nivelin e 60% në fund të mandatit.

Rritja e pagës minimale deri në 40 mijë lekë nga 30 mijë lekë që është aktualisht është edhe fokusi i ekzekutivit, që synon përmes kësaj mase që 435 mijë të punësuar të mos paguajnë taksë për këtë nivel page.

Rritje pagash në mënyrë të përshkallëzuar parashikohen për kategori të caktuara, ku duke nisur nga korriku i vitit 2022, pagat e mësuesve, mjekëve dhe infermierëve do të rriten me 40% deri në fund të mandatit, ndërsa për punonjësit e administratës publike rritja pritet të jetë në masën 30%.

Në fund të mandatit të tretë, paga mesatare në administratë do të shkojë në 85 mijë lekë në muaj, nga 72 mijë lekë që është aktualisht.

Ndryshime do të bëhen edhe në taksimin progresiv, ku tashmë taksa progresive 23% do të aplikohet vetëm për pagat mbi 200 mijë lekë e lart, nga 150 mijë që është aktualisht. Për pagamarrësit me pagë minimale tatimi do të jetë zero

dhe për ato me pagë deri në 200 mijë taksimi do të jetë 13%.

Lehtësi parashikohen edhe në rimbursimin e TVSH-së për bizneset, që prej 1 janarit të 2023 parashikohet të bëhet tërësisht në mënyrë automatische.

Mbështetje për sipërmarrjen premtan qeveria Rama në mandatin e tretë me zero taksa

me pajisje të prodhuara në vend dhe që nuk ndotin mjedisin parashikohet një masë mbështetëse deri në kuotën 40%.

50 milionë euro është garancia që do të vihet në dispozicion të bizneseve të manufakturës të goditura fort nga kriza për përballimin e kostove të kalimit në ciklin e plotë të prodhimit

a progresive, do të ulet/ Premtohet rritja e pagës minimale në 40 mijë lekë në muaj

për bizneset e vogla dhe nxitje të sipërmarrjeve për të rinjtë, duke alokuar për këto të fundit një fond prej 10 milionë euro për start up-et.

Me 5 mijë euro grant do të mbështetet çdo emigrant që kthehet në Shqipëri dhe hap një biznes në vend, teksa me qëllim nxitjen e investimeve

duke promovuar markën Made in Albania.

Në fokus të qeverisë do të jetë edhe Teknologjia dhe Informacioni, pasi sipërmarrjet e këtij sektori do të paguajnë vetëm 5% tatim fitim, ndërsa parashikohet krijimi i një garancie për kreditim për IT prej 50 milionë eurosh.

Humbjet në blegtori: Konkurrenca rajonale, blegtorët në mbijetesë, përpunuesit e qumështit në vështirësi

(Vijon nga faqja 3)

Shqipëria për fat të keq edhe në censusin e plotë të viti 2011 dështoi. Kjo për shkak të mospërgjegjësisë të mirë të procesit dhe të mos bashkëpunimit me shoqatat e blegtorëve të cilat e njohin më mirë realitetin në terren.

Zoti Rrapaj a do të kishin efekt shoqëritë e bashkëpunimit në sektorin e blegtorisë?

Unë kam evidentuar edhe më parë, se në këtë sektor kemi tre grupime blegtorësh, kemi blegtorë që prodhojnë vetëm për konsum vetjak,

një grupim tjetër që u mbetet një tepicë prodhimi pas konsumit vetjak, si dhe kemi një tjetër grupim blegtorësh të cilët prodhojnë kryesisht për tregun vendas. Të tre këta grupime kanë karakteristika të ndryshme. Grupimi i parë është pothuaj informal dhe reduktohet ndjeshëm për arsye të shpopullimit, pasi nuk ka më fuqi punëtore të cilët mund t'u shërbejnë këtyre kafshëve. Grupi i dytë ka problemet që unë përmenda në fillim dhe këta po vazhdojnë të reduktohen ndjeshëm,

ndërsa grupimi i tretë po përballlet me vështirësi si ato të politikave fiskale jo të drejta, konkurrencën e pandershme nga importi, çmimet e larta të ushqimeve të blegtorisë, informalitetin e madh, problemet që ka patur veterinaria dhe zoteknia, etj. Te gjitha këto probleme që përmenda dhe te tjera nuk mund të zgjidhen me formën egzistuese të kooperimit dhe koordinimit. Shoqëritë e bashkëpunimit dhe klasterat janë zgjidhje efikente të cilat janë provuar për efikasitetin e tyre në vendet me blegtori të zhvilluar.

Shqipëria po përballlet edhe me një fenomen tjetër, ju shkarazi ndoshta e përmendët largimin e të rinjve nga zonat blegtorale. A është ky një vepër që ndikon në këtë sektor?

Po ndikon shumë negativisht, pasi sot është shumë e vështirë që të gjejmë një bari për tufat e mëdha të të imtave, të cilat shtegëtojnë, është shumë e vështirë që të bindim të rinjtë të investojnë në këtë veprimtari, pasi duhet më parë që ti bindim për efikasitetin e investimit të tyre në këtë sektor. Nëse një i ri nuk bindet

për efikasitetin në këtë sektor Ai nuk ka arsye që të pranojë për të punuar e investuar në blegtori.

Sipas të dhënave kemi një rritje të madhe të çmimeve, cilët shihni si faktorë kryesorë?

Faktorët kryesor do të ndaja në dy grupime, në faktor objektiv dhe faktorë subjektiv, të cilët për fat të keq aktualisht janë ndërthurur, po veprojnë paralelisht me njeri tjetrin dhe në të njëjtën kohë. Faktorët objektiv janë tërmeti, pandemia Covid -19, konjuktura e tregjeve ndërkombëtare, kushtet e vështira të motit. Faktorët subjektiv janë ato që u përmendën më sipër, ku do të ritheksoja edhe njëherë: Informalitetin e lartë, politika e gabuar fiskale e rimbursimit të TVSH, mangësitë në procesin e kooperimit dhe koordinimit, kostot e larta të prodhimit, pozitat dominuese në tregun e fruta perimeve në Tiranë etj. Unë nuk përjashtoj edhe abuzimet e disa kompanive importuese, të cilat duke përfituar nga situatat e vështira dhe kriza i rrisin çmimet e shitjes me shumicë pa asnjë argument bindës.

Bujqësia ka më pak punëtorë - Pagat e ulëta dhe emigracioni larguan 29 mijë persona nga bujqësia

Bujqësia po vuan mungesën e fuqisë punëtore. Punonjësit në këtë sektor u kurrën me rreth 29.8 mijë persona në tremujorin e dytë të vitit, duke e çuar numrin e tyre në mbi 416 mijë të punësuar në fund te qershorit

Që prej vitit 2012 kur sektori bujqësor numëronte mbi 520.3 mijë persona të punësuar, numri i tyre sipas të dhënave të Instat është ulur me mbi 104 mijë persona, ndërsa tendenca është gjithnjë e në rënie.

Për Ilir Pilkun, ekspert i politikave bujqësore, emigracioni i lartë dhe pagat e ulëta në bujqësi janë faktorët kryesorë që po çojnë në uljen e krahut të punës.

“Në radhë të parë është mungesa e planeve të mirëfillta për zhvillimin e bujqësisë,

nuk kemi studime të mirëfillta tregu. Ajo që shikohet sot në zonat rurale dhe në zonat e bregdetit ku janë aktivitete si agrumet, vreshtaritë ne kemi një problematikë të jashtëzakonshme në gjetjen e fuqisë

punëtore. Nuk ka incentiva dhe qëndrueshmëri në sektorin bujqësor, kjo është një nga arsyet që individët në zonat rurale ndihen më të sigurt duke shkuar në emigracion qoftë edhe me punësim sezonale. Marzhet e fitimit të bujqësisë në prodhimin

primar nuk janë kaq të larta sa ne të jemi konkurrues në paga në raport me vendet fqinje.”

Teksa parashikon një situatë më të përkeqësuar në vijim në këtë sektor si pasojë e zhvendosjes së të rinjve drejt zonave urbane dhe largimit të një pjese të tyre në emigracion, Pilkun thekson nevojën e masave emergjente për frenimin e këtij fenomeni.

“Duhet një plan më i mirë zhvillimi për bujqësinë, kryesisht një orientim më i mirë i fermerëve që lidhet me produktin, varietetin dhe skedat teknologjike që do rrisnin automatikisht efikasitetin e bujqësisë duke bërë që të sjellë edhe paga më të larta të fuqisë punëtore. Mbështetje financiare dhe incentiva për të rinjtë që të qasen drejt bujqësisë.”

Bujqësia është sektori më i madh i ekonomisë shqiptare, por vitet e fundit pesha e saj ka shfaqur një tendencë rënës duke bërë që kontributi saj në Prodhimin e Përgjithshëm Kombëtar të arrijë në 19.2% në fund të vitit 2020.

Rruga e re u solli shumë turistë - Në Theth sfidë mbetet ta mbajnë hapur gjatë dimrit

Numri i turistëve ka qenë shumë herë më i lartë se sa vitin e kaluar kjo falë edhe rrugës së re që është drejt fundit.

Aktualisht segmenti nga Qafa e Thorës deri në qendër të fshatit është asfaltuar. Në Theth bujtinat këtë shtator janë plot me të huaj.

“Jam nga Austria dhe kam 2 ditë këtu në Theth. Me të vërtetë që e kam shijuar këtë pamje madhështore. Është gjithçka e bukur. Rugëtimi deri këtu ishte shumë i mirë

dhe i sigurtë. Nuk e di se si ka qenë rruga më përpara por tani ishte shumë e këndshme për të udhëtuar me makinë. Jam i lumtur që këtu është punuar”, shprehet një turist.

“Na pëlqen shumë Thethi dhe jemi të surprizuar nga gjithçka. Edhe nga rruga e re. Këtu është një botë tjetër. Ishin prindërit e mi të cilët 3 vite më parë vizituan Thethin dhe na sugjeruan edhe ne që të vijmë. Asokohe për ta ka qenë e pamundur të mbërrisnim në fshat me makina

normale për shkak të rrugës, prandaj ne u surprizuar”, shprehet një tjetër turist.

Cesk Berishta, është një prej operatorëve turistik të Thethit, i cili tregon se rruga e re ka sjellë aq shumë turistë, sa shpesh herë ka qenë e pamundur t'u shërbejnë të gjithëve.

Me ndërtimin e rrugës së re, sfidë mbetet mbajtja hapur edhe gjatë stinës së dimrit por për banorët, është e pamundur për shkak se në Qafën e Thorës Dëborra arrin deri në 5 metër.

Shqipëria fillon procedurat për njohjen reciproke në Rajonin CEFTA të Operatorëve Ekonomikë të Autorizuar

(Vijon nga faja 4)

tjera.

DPD po bashkëpunon me Doganat e Rajonit për njohjen e ndërsjelltë të statusit OEA dhe lehtësimin të tregtisë mes vendeve tona.

Kriteret e OEA -ve

Sipas llojit të autorizimit të kërkuar (thjeshtimet doganore apo të sigurisë dhe mbrojtjes), aplikuesi duhet të përmbushë disa kriteret:

- Të mos ketë kryer shkelje të rënda apo të përsëritura të legjislacionit doganor dhe rregullave tatimore;
- Të ketë një sistem menaxhimi tregtar, dhe nëse është e nevojshme regjistra transporti, të cilat lejojnë kryerjen e kontroleve doganore të përshtatshme;
- Të ketë aftësi të mira paguese;
- Te ketë standarde praktike dhe kompetenca ose kualifikime profesionale (OEA-D)

Për statusin e OEA-s, standarde sigurie dhe mbrojtje të përshtatshme:

- Masat e duhura për sigurinë e zinxhirit tregtar
- Integriteti fizik dhe kontroll të aksesit
- Procese logjistike dhe trajtime për lloje të ndryshme mallrash
- Personel i përgjegjshëm dhe identifikim i partnerëve të biznesit.

OPINION

Importet “mposhtin” prodhimin vendas në shumë sektorë

Pesha e industrisë agroushqimore në prodhimin e brendshëm bruto është më e ulët se në vitin 1996. Taksat, kostot e larta të transportit të lëndëve të para dhe mungesa e subvencioneve nga shteti konsiderohen faktorët kryesorë që disa industri të prodhimit agroindustrial kanë ulur peshën në treg, në raport me importet. Po çfarë zgjidhje rekomandojnë shoqatat e prodhimit dhe të eksportove? Në cilët sektorë po përcaktohen hapat konkretë që do të merren për të ardhmen nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural?

pandemisë, është shtrenjtuar. Cilësia e ulët e grurit vendas,

PBB-së, varet nga struktura, që do të thotë se pavarësisht rritjes së prodhimit dhe peshës së sektorit bujqësor, ka një rritje apo ulje në sektorë të tjerë.

“Referuar të dhënave administrative të sektorit të agroindustrial në vite (krahasuar me vitin 2013) lidhur me sasitë e prodhimit vërehet rënie kryesisht në sektorin e: mishit të gjedhit të freskët; prodhimit të sallamit; prodhimit të miellit të grurit; ushqimit për kafshë; prodhimit të karamelave, çokollatave, llokumeve; prodhimit të rakisë.

Ndërkohë që rritje ka pasur në sektorët e: peshkut të tharë, të tymosur dhe të kripur; prodhimit të lëngjeve të frutave; prodhimit të vajit të ullirit; prodhimit të gjizës dhe gjalpët, kosit; prodhimit të brumërave; prodhimit të verës, etj”.

Ulet prodhimi i mishit të gjedhit

Nga viti 2017 në treg nisi rënia e peshës së mishit të gjedhit vendas. Sipas të dhënave zyrtare, në vitin 2013, pesha e mishit vendas të gjedhit ishte 98%. Në 2017-n, mishi i gjedhit zinte 50% të peshës në treg dhe në 2020 arriti 16%. Eksperti i ekonomisë, Ervin Resuli, thotë se kjo ka ardhur nga rënia e krerëve të gjedhit, për shkak të mosmbështetjes së sektorit nga shteti dhe emigracionit.

“Sipas të dhënave të INSTAT, në 2019-n, numri i krerëve të gjedhit u turr 11% krahasuar me 2018, gjë që ndikoi në rënia e mishit të freskët të gjedhit. Edhe për këtë vit do të kemi rënie të mishit vendas, pasi çdo ditë ulet numri i krerëve të gjedhit.

Shumë të rinj janë larguar nga fshati në emigracion ose nuk e shohin si punë me leverdi. Mosha e tretë e ka të pamundur të menaxhojë punët e blegtorisë, pasi ato janë të vështira fizikisht. Skemat kombëtare të subvencioneve nuk e kanë në program mbështetjen e gjedhit për mish e për rrjedhojë, ky sektor nuk është në vëmendjen e Ministrisë së Bujqësisë.

Në anën tjetër, për shkak të pandemisë, u ul konsumi i mishit të gjedhit. Në ngjarje familjare dhe në turizëm, konsumi i mishit të gjedhit konsiderohet si produkt luksi dhe çmimi i tij është i shtrenjtë në treg. Në Tiranë, çmimi i shitjes së mishit të gjedhit varion nga 850 lekë/kg deri në 1,200 lekë/kg për shkak të kostos së lartë të lëndëve të para ushqyese të kafshëve siç janë misri, soja, elbi, vitaminat, jonxha e thatë etj.”.

Shtrenjtimi i grurit të importit ka rritur kostot e fabrikave të blojës

Prodhimi i miellit të grurit në vend, në vitin 2020 pësoi rënie të lehtë krahasuar me 2019. Sipas të dhënave të Ministrisë së Bujqësisë, prodhimi i miellit të grurit vitin e kaluar ra 1.6% në raport me 2013. Adi Haxhiymeri, zotëruesi i fabrikës “Bloja”, tha se industrialistët vendas bluajnë vetëm grurë të importuar.

Sipas tij, gruri vendas bluhet vetëm për nevoja konsumi nga fermerët dhe për shkak të mungesës së ekonomisë së shkallës nuk blihet nga industrialistët. Rënia e prodhimit të miellit ka ardhur për shkak të çmimit të lartë të shitjes së grurit në tregjet e huaja.

“Çmimi i grurit të importit është shtrenjtuar në të gjitha vendet e botës. Në muajin tetor, gruri u shit 220 dollarë/ton. Aktualisht, në prag të të korave, çmimi i grurit është 305 dollarë/ton. Nga janari i 2021, çmimi i grurit është rreth 30% më i lartë se vjet, për shkak të kërkesës së lartë në tregun global. Edhe pas heqjes së taksave nga Rusia, çmimi mbeti i pandryshuar.

Nuk kemi ndonjë shpresë se çmimi do të ulet. Kjo ka shtuar kostot e prodhimit të miellit. Nga ana tjetër, në të gjitha fabrikat më të mëdha të blojës në vend, lënda e parë sigurohet nga importi. Prodhimi vendas është me cilësi të dobët, për shkak të mungesës së subvencioneve dhe shitet me çmim më të shtrenjtë se importi. Për grurin vendas mbetet problem edhe parcelizimi i tokave, ku secili fermer prodhon sasi të vogla dhe me standarde të ndryshme cilësie. Sa është prodhimi i grurit të një fshati, aq është sasia e grurit që ne bluajmë në ditë në fabrikë”, pohon z. Haxhiymeri.

Prodhuesit e vajit të lulediellit kërkojnë heqjen e çmimit të referencave

Rafineritë e përpunimit të vajit të lulediellit në vend vazhdojnë të jenë të fikura. Kostot e larta të transportit dhe taksat për vajin grexho (të papërpunuar) mbeten faktorët kryesorë se pse kjo industri vijon të jetë e paralizuar.

Ylli Aliaj, importues i vajit të papërpunuar nga Bullgaria, pohon se vijon ta përpunojë vajin e lulediellit në rafinerinë e Maqedonisë. Në kompaninë “Bomira”, në Urën Vajguore, bëhet vetëm ambalazhimi.

“Situata ka për të vazhduar me vite nëse shteti nuk ndryshon mënyrën e taksimit të vajit të papërpunuar. Për vajin grexho në Shqipëri, duke qenë se nuk jemi vend anëtar i BE-së dhe kundrejt shteteve europiane, siç është Bullgaria ku furnizohemi me lëndën e parë, përdoren çmimet e referencës, të cilat janë në nivele shumë të gabuara.

Çmimet e referencës duhet të hiqen menjëherë, pasi janë abuzive. Në dogana nuk pranohet dokumentacioni i produktit të blerë në fabrikë, por iu referohen çmimit të bursës. Shumë fabrika prodhimi jashtë nuk janë të regjistruara në Bursën e Reuters-it që iu referohen administratave doganore.”

Drejtesi i kompanisë “Bomira” thotë se për të është më e leverdishme që vajin e lulediellit ta përpunojë në Maqedoni, pasi taksimi nuk bazohet mbi çmimet e referencës dhe TVSH-ja e produkteve të shportës është 5%. “Në Shqipëri nuk prodhohet asnjë litër vaj luledielli. Të gjithë prodhuesit e vajit janë kthyer në ambalazhues, pasi nuk të leverdis ta përpunosh vajin në Shqipëri, për shkak të kostove të larta”.

Edhe Bajram Dine, përfaqësuesi i kompanisë “Vajra Bimore”, e cila tregon vaj luledielli me logon “Fiol”, pohoi se arsytet pse rafineria qëndron e mbyllur prej dy vitesh janë kostot shumë të larta të vënies në punë, ndërsa

Përpunuesit e qumështit në vështirësi nga skema e TVSH-së

Importi i qumështit në 2019-n u rrit 23% në raport me një vit më parë. Sipas të dhënave të doganave në 2018-n, kur ishte në fuqi skema e vjetër e TVSH-së, importet ishin 3,763 tonë qumësht dhe në 2019, kur nisi zbatimin, skema importet ishin 4,898 tonë. Në 2020, për shkak të karantinës në shumë vende të Europës, importet shënuan rënie 24% krahasuar me 2019.

Përpunuesit e qumështit ngritën si shqetësim se ndryshimet në skemën e TVSH-së të 2019-s, rritën kostot e prodhimit vendas dhe po favorizojnë shitjen e produkteve të importuara. Me skemën e vjetër, vlera e kompensimit ishte 20%, ndërsa nga 1 janari 2019, është 6%, për rrjedhojë pagesa e TVSH-së nga blerësit është së paku trefish më e lartë (kompensimi është TVSH-ja e zbritshme për grumbulluesin e qumështit dhe deklarohet në periudhën tatimore kur është lëshuar faktura e blerjes së qumështit nga fermeri).

“Skema e TVSH-së po rrit shitjen e produkteve të gatshme të importit. Sot, në treg, qumështi i paketuar nga Maqedonia shitet 85 lekë/kutia, duke llogaritur koston e transportit, taksat doganore, me çmim më të ulët se qumështi vendas, që blihet 65 lekë me TVSH nga fermerët. Me këto kosto të larta dhe çmime shitjeje, nëse realizohet mini-Schengen, për hapjen e tregjeve rajonale, ne konkurohemi direkt nga produktet e Serbisë dhe Maqedonisë”, pohoi më herët z. Sajmir Begaj, i kompanisë “Erzeni”.

Sipas përfaqësuesit të kompanisë “Lufra”, Luis Ndreka, shumë operatorë të vegjël të përpunimit

nga shteti prodhuesit nuk janë lehtësuar nga barra fiskale.

“Më parë jemi furnizuar me vaj grexho nga jashtë, por tani nuk importojmë më, pasi nuk jemi të mbrojtur. Ne kemi investuar miliona euro në fabrikë për rafinimin e vajit ushqimor të lulediellit, por nga shteti nuk ka asnjë lehtësi për prodhuesit. Detyrimet janë të njëjta si për atë që importon vaj të përpunuar edhe atë që sjell vaj grexho nga një vend i Bashkimit Europian”.

Vendet kryesore nga importohet vaj janë: Bullgaria, Hungaria, Serbia dhe Ukraina. Për këtë industri, cikli i mbyllur i prodhimit është i përcaktueshëm për shkak të kostove të larta të transportit të vajit të papërpunuar dhe taksave të larta.

të qumështit nuk arritën të mbijetonin për shkak të ndryshimeve fiskale. “Skema ka rritur koston e fabrikave, madje falimentoi edhe disa prej tyre. Për shkak të skemës në treg janë rritur edhe produktet e importuara të bulmetit. Produktet tona nuk janë konkurruese në rajon për shkak të kostos së lartë. Qumështi nga Serbia vjen me çmim më të ulët sesa shitet nga fermerët”.

Për këtë arsye, industrialistët propozojnë një skemë të ngjashme si vendet e rajonit, që TVSH-ja të faturohet e njëjtë si në blerje, ashtu edhe në shitje, në nivelet 6 ose 9%. Kërkesa pritet të shqyrtohet nga Ministria e Financave, me hartimin e buxhetit të vitit 2022.

(Vijon në numrin pasardhës)

2016-n. Rritja e vazhdueshme e konsumit në vend dekadën e fundit, në shumë raste ka favorizuar importuesit, teksa hapja e tregjeve nuk i ka bërë bizneset shqiptare më konkurruese, përkundrazi i ka lënë ata zbuluar përballë tregjeve të huaja.

Ndonëse prodhimi në shumë sektorë të agroindustrialisë është rritur vitet e fundit, në disa prej tyre dominimi i importeve është zgjeruar. Industria e birrës, verës, përpunimit të qumështit, prodhimi i miellit, përpunimi i vajit etj, kanë parë një rënie të peshës së prodhimit vendas.

Për birrën dhe verën, prodhimi vendas është ndikuar negativisht për shkak të ndryshimeve fiskale, kostove të larta të prodhimit nga shtrenjtimi i çmimit të energjisë dhe ujit, si dhe mungesës së një rregullatori për të kontrolluar shitjen e produkteve të importit. Sipas prodhuesve, kjo i ka lënë terren importeve.

Nga viti 2017, në tregun vendas ka nisur edhe rënia e prodhimit të mishit të freskët të gjedhit. Ekspertët e blegtorisë nënvizojnë se rënia e numrit të gjedhëve ka ardhur nga mungesa e subvencioneve.

Ndryshimet fiskale të skemës së rimbursimit të TVSH-së në 2019 në sektorin e qumështit janë reflektuar në rritjen e importeve. Në 2019, importi i qumështit u rrit 23% në raport me vitin 2018, kur ende ishte në zbatim skema e vjetër e TVSH-së, sipas të dhënave nga doganat. Përpunuesit pohuan se shtrenjtimi i prodhimit vendas për shkak të TVSh-së po favorizon më tepër shitjen e qumështit të ambalazhuar, që vjen nga jashtë me çmim të ulët.

Te disa sektorë të agroindustrialisë, prodhimi vendas ka pësuar rënie të lehtë, siç është rasti i miellit të grurit. Përfaqësuesit e kompanive më të mëdha të blojës nënvizuan se në fabrikat e tyre bluhet vetëm grurë importi, që për shkak të

TASE GROUP

Adresa: Rruga e Kavajës, Qendra Kondor (ish parku i autobuzave, poshtë "21 Dhjetorit"), Tiranë
Tel: 0035542239968; Fax/Tel: 0035542220027; e-mail: info@tasegroup.al;
Website: www.tasegroup.al; Celular: 0684855580 (Kushineta, Premistopa dhe rripa)
Celular: 0672035581 (Pjesë këmbimi për traktorë)

Ofrojmë:

- PJESE MOTORIKE
- FREKSIONE
- PERMISTOPA
- KUSHINETA
- RRIPIA
- AKSE
- PJESE ELEKTRIKE
- PJESE HIDRAULIKE
- VAJRA DHE FILTRA

KASH

Këshilli i Agrobiznesit Shqiptar

www.kashalbania.org

Këshilli i Agrobiznesit Shqiptar

Deri në **4 500 000 LEKË**

KREDI PËR SERA PA KOLATERAL

GJITHMONË FINANCË SOCIALE

Rr. Qemal Stafa, Pall. 9 katësh, Nr. 70, Kati 2, Pazari i Ri, Tiranë.
+355 4 2251910/1 | info@fedinvest.al | www.fedinvest.al

Ullinjtë jeshilë apo të zinj? Cilët janë të preferuarit tuaj?

Ngjyra e ullinjve shpesh përbën një faktor në përzgjedhjen e këtij fruti të rëndësishëm, si në rastin e njerëzve që janë të ndarë mes çokolatës së zezë apo asaj me qumësht.

Zgjedhja mes dy ullinjve është tërësisht personale, siç është përzgjedhja e muzikës apo parfumit, por me ullinjtë njerëzit gjithnjë anojnë ndaj atij me ngjyrë jeshile.

Ndryshimi mes ullinjve të zinj dhe jeshilë

Fama e ullinjve për vlerat mjekësore dhe ushqyese nuk është zbehur prej shekujsh.

Biznesi i luleshtrydhes është konsideruar vitet e fundit si një ide e shkëlqyeshme për sipërmarrësit që duan të “provojnë” aftësitë në fushën e bujqësisë. Nuk do të keni nevojë për investime të mëdha dhe viti i parë do t’ju lejojë të rimbursoni kostot fillestare. Së pari, nevojitet një kapital, por sipas ekspertëve të fushës, kthimi i investimit është i shpejtë, pasi duhen 6-7 muaj që të merret prodhimi, duke rikuperuar koston fillestare.

Biznesi për kultivimin e luleshtrydheve ka problemet e veta me të cilat mund të përballen çdo sipërmarrës. Statistikat e konsumit të luleshtrydheve në vend tregojnë se kërkesa për luleshtrydhet po rritet çdo vit. Artur Vrushti është një prej sipërmarrësve i cili po shijon frytet e tregtisë së luleshtrydheve prej 4 vitesh. Ai i mbledh luleshtrydhet nga fermerët e zonës dhe i eksporton ato në rajon dhe Europë. Sipas tij, kërkesa për luleshtrydhe, si në tregun brenda dhe jashtë, është rritur me rreth 20% këtë vit.

Luleshtrydhja përmban vlera të mëdha. Rënia e çmimit në fund të muajit maj dhe qershor rrit më tepër shitjet, sipas z. Vrushti. Ai shton se, teknologjitë moderne dhe varietetet e shumimit lejojnë që luleshtrydhja të rritet edhe në serë. “Këto karakteristika të luleshtrydheve na lejojnë ta kthejmë kultivimin e saj në biznes fitimprurës. Përfitueshmëria e produkteve në dimër mund të jetë deri në 300%. Ne eksportojmë për Europën, jo vetëm për tregti në sezonin e vet, por edhe për industri, si dhe për luleshtrydhe të ngrira, që i përdorin biznese si pasticeri.

Një përfitim i tillë, kaq i madh, është i vështirë për t’u arritur kur rritet kultura të tjera” – thotë z. Vrushti për “Monitor”. “Në tre muaj kemi një pikë prodhimi, këtë vit kemi arritur të mbledhim më shumë se vitet e mëparshme, aq sa kemi arritur të eksportojmë 30-40 tonë luleshtrydhe në ditë”, thotë z. Vrushti, entuziast për prodhimin në Kafaraj.

Sa u përket kushteve klimatike, të cilat vite më parë kanë qenë faktor për problematika për këtë kulturë, këtë vit, z. Vrushti pohon se moti ka qenë

Këto fruta rriten me bollëk në Mesdhe dhe në Shqipëri por edhe në Azinë Qendrore dhe Afrikë.

Ndryshimi mes ullinjve të zinj dhe jeshilë është minimal. Në fakt bëhet fjalë thjesht për nivelin e pjekjes. Ullinjtë jeshilë janë të papjekur mirë, ndërsa ato të zinj janë të pjekur tërësisht.

Një tjetër dallim mes të dyve është se ullinjtë e gjelbër duhen futur në ujë me kripë, ndërsa ullinjtë e zinj nuk kanë nevojë për tretësirë kripe.

Ullinjtë jeshilë përmbajnë më shumë vaj se ullinjtë e zinj. Ullinjtë jeshilë janë më të fortë

dhe kanë më shumë lagështirë, ndërsa ullinjtë e zinj janë të thatë, por kanë shije më të butë.

Shefat e kuzhinës kanë preference të ndryshme në përdorimin e ullinjve jeshilë ose të zinj në menutë e tyre. Shumica përdorin ullinjtë jeshilë për t’u dhënë menuve të tyre një shije pak më të hidhur.

Ullinjtë jeshilë nuk gatuhet as nuk pihen, ndërkohë që ullinjtë e zinj përdoren në gatimet me bazë mishi, sallata, pica dhe panine me brumë pice.

Ullinjtë jeshilë kombinohen me turshi, kaperi, sardele, ba-

jame dhe specia për mbushje të ndryshme, ndërkohë që ullinjtë e zinj jo. Në aspektin e vlerave ushqyese, ndryshimi mes ullinjve jeshilë dhe atyre të zinj është gjithashtu minimal.

Përdorimet në kuzhinë

Ullinjtë jeshilë përdoren në pije alkoolike siç është martini, dhe në sallata, sidomos ajo me vezë. Ato mund të hahen veçmas, por nuk gatuhet ose ngrohen kurrë sepse shija e tyre e fortë mbyt aromën e çdo përbërësi tjetër.

Ullinjtë e zinj nga ana tjetër përdoren gjërësisht për sallata,

pica, makarona dhe gatime të tjera mesdhetare.

Ullinjtë e zinj mund të mos jenë origjinal të zinj

Tingëllon çuditshëm, por ashtu është. Shqipëria prodhon kaq shumë ullinj sa një fenomen i tillë falsifikimi ngjyrash nuk ndodh në vendin tonë.

Megjithatë në vende ku ulliri importohet ndodhin gjëra të çuditshme. Shija e ullinjve të zinj është e thellë, por shpesh konsumatorët e huaj kanë hasur ullinj pa shije apo aromë.

Gati të gjithë ullinjtë e zinj të importuar dhe paket-

uar që shiten nëpër markete, janë thjesht ullinj jeshilë të ngjyrosur.

Nëse merrni ullinj të papjekur dhe i zhyshni në luzione me bazë alkaline apo ujë të oksigjenuar, atëherë ato do të nxihen.

Më pas, përdoret një kimikat që rregullon ngjyrën e ullinjve përpara se ato të palëtohen në tretësirë me kripë.

Etiketa e këtyre produkteve, sigurisht që nuk e përfshin këtë informacion, duke qenë se në teori bëhet fjalë për përpunim se sa thjesht një ngjyrosje.

Nëse do të përballeni me zgjedhjen mes një ulliri të rremë të zi dhe atyre të vertetë jeshilë, zgjidhja është e thjeshtë, apo jo?/AgroWeb.org

tregojnë se shifrat që raportohen për konsum familjar janë shpesh sasia që prishet ose mbetet stok dhe nuk tregtohen. Ata shtojnë se, viti më i mirë për tregti dhe eksport, është padyshim 2021 dhe sezoni ende nuk ka mbaruar.

Luleshtrydhet me deformime, bio apo të dëmshme?

Luleshtrydhet me pamje të çuditshme dhe të deformuara, pamja e tyre nuk do të thotë se janë të pangrënshme. Aq e vërtetë është kjo sa mjaft konsumatorë i preferojnë pasi mendojnë se deformimi ka ardhur, pasi tek luleshtrydhet nuk janë hedhur kimikate dhe substanca të dëmshme që i japin bukuri luleshtrydhes në dëm të cilësisë të luleshtrydhes.

Pjalmim i dobët i luleve të luleshtrydheve. Arsyeja e parë është më e mundshme nga të tëra dhe ka të bëjë me mungesën e pjalmimit të plotë të bimës. Kjo mund të dallohet kundrejt llojeve të tjera të deformimit nga frutat që kanë madhësi të ndryshueshme të farës.

Farat e mëdha janë të pjalmuara ndërsa farërat e vogla nuk arrijnë ta kryejnë procesin.

Kjo ndodh më shpesh në pranverë, kur moti i ftohtë dhe mbulesat që aplikohen nga ngricat nuk lejojnë aktivitetin e plotë dhe funksional të bletëve për pjalmimin e luleve. Dëmtimi nga ngricat. Krahaskuesës së pjalmimit ka edhe një arsye tjetër madhore për luleshtrydhet e dëmtuara, që është si pasojë e ngricave të forta, si ato të dimrit që lamë pas.

Nëse luleshtrydhet nuk kanë pasur mbrojtjen e duhur nga ngricat, kjo direkt mund të shkaktojë deformime. Mangësi në vlerat e tokës ushqyese. Ashtu si të gjitha bimët, luleshtrydhet kanë nevojë për ushqyes. Boroni është një nga mineralet ushqyese në tokë, që i duhet patjetër luleshtrydheve për të prodhuar fruta të mira. Mungesa e boronit shkaktohet nga kullimi i tepërt i tokave. Kur minerali i boronit nuk është në sasi të duhura, shenjat më të dukshmet janë frutat e deformuara, gjethet asimetrike dhe rrënjë të dëmtuara.

Revista "Monitor"

Biznesi i ëmbël i luleshtrydheve

Klima e favorshme në Shqipëri ka nxitur rritjen e prodhimit të luleshtrydheve. Vitet e fundit është parë si një investim i zgjuar, edhe me ndikimin e pandemisë. Fermerët ankohen për zhvlerësimin e çmimit dhe skarcitetin e mallit. Ndërsa bizneset e fushës pohojnë se tregjet e huaja kanë kërkesë të lartë për luleshtrydhen shqiptare

i favorshëm dhe kanë pasur shumë prodhim.

Prodhimi

Çdo frutë e luleshtrydhes vilet me dorë. Në zonën e Kafarajt në Fier, janë mbi 100 hektarë të kultivuara me luleshtrydhe në serra tunel. Mbjelljet e hershme të fidanëve fillojnë nga data 20 shtator deri më 15 tetor dhe ato të vona, nga data 25 tetor deri më 5 nëntor. Vjeljet e para në sasi të kufizuara, sipas fermerëve nisin që nga 25 nëntori, por prodhimi maksimal arrihet nga 15 marsi deri më 15 maj. Gjithsesi, vjelja vazhdon deri në fund të qershorit, kur çmimi është më i ulët.

Tregu kryesor është ai lokal, kryesisht Tirana, por luleshtrydhet e kësaj zone eksportohen dhe jashtë vendit më së shumti në rajon, Bullgari. Vitet e fundit ka pasur kërkesa të larta në Rusi, Çeki, Poloni, Itali etj. Luleshtrydhet janë një investim i zgjuar pasi në Shqipëri, sipas fermerëve, kanë 3 muaj të plotë prodhim, ndryshe nga disa vende të tjera ku prodhimi zgjat vetëm 15 ditë. Pozicioni i Shqipërisë me dëtin në perëndim e bën shumë të favorshme klimën për këtë frutë.

Rendimenti mesatar i kësaj kulture është 400 kv/ha dhe për vitin 2021. Sipas fermerëve, prodhimi pritet të arrijë mbi 4000 tonë. Edhe sipërfaqja e mbjellë është në rritje. Sipas vitit të fundit të raportimit nga Ministria të Bujqësisë, 2019, sipërfaqja e mbjellë është rritur me 8%. Ndërsa, prodhimi në 2019 ka pasur rritje me rreth 17%. Fermerët pohojnë se sipërfaqja është shtuar dy vitet e fundit. Astrit Vrushti thotë për “Monitor” se këtë vit, vetëm ai ka 150 hektarë të mbjellë.

Pandemia

Kultivimi i luleshtrydheve është një biznes i mirë për fermerët. Kërkesa për këtë produkt është e lartë dhe klima e ndihmon kultivimin e

luleshtrydhes në vend. Teksa z. Vrushti pohon se gjatë pandemisë, dy muaj e gjysmë u ndalua gjithçka dhe kjo gjë penalizoi tregtinë me jashtë kryesisht, fermerët e vegjël në fshatin Kafaraj thanë për “Monitor” se, janë përballur me vështirësi.

Astrit Lanaj, fermer prej shumë vitesh në atë zonë, i cili punon bashkë me familjen, pohon se pandemia pati ndikim të madh në të mbjellat e tre muajve.

“E para, paqartësia e krijuar në mars të vitit të shkuar ndali gjithçka. Çfarë nisëm të mbledhjes, e dërguam për tregun e brendshëm te pikat e grumbullimit dhe të shpërndarjes. Kur rinisi aktiviteti disa muaj më vonë, sigurisht pati më pak fitim për ne dhe familjen, Situata ishte e ngjashme edhe për fermerët e tjerë të zonës” - thotë Astriti.

Pavarësisht vështirësive të pandemisë dhe dimrit të ftohtë vitin e kaluar, fermerët pohojnë se e kultivuan sërish luleshtrydhen, dhe prodhimi ishte i mbarë. Por nuk thonë të njëjtën gjë për çmimin, që sipas tyre, luleshtrydhja vijon të jetë e nënçmuar.

Fermerët e zonës Kafaraj, të kontaktuar nga revista “Monitor”, thonë se nuk kanë marrë asnjë ndihmë, përkundrazi janë munduar vetë t’i rikuperojnë dëmet nga mungesa e tregtisë dhe skarciteti i mallit të pashitur. Një pjesë e tyre është dërguar për industri, në përgatitjen e reçeleve. Në lidhje me dëmshpërblimet për shkaqe klimatike, fermerët pohojnë se 2015-a ka qenë viti i fundit kur janë dëmshpërblyer. Ndërsa për situatat e këtij viti, nuk kanë pasur mbështetje nga qeveria lokale. Ata rikujtojnë se, luleshtrydhja është lokalizuar vetëm në Fier dhe se vëmendja e autoriteteve lokale duhet të jetë e fokusuar aty. Astriti pohon se, potenciali është i madh, përveç fermerëve shqiptarë, investimet e huaja

vijojnë të jenë të pranishme, sidomos nga italianët. Eksporti shihet me sy më largpamës, duke marrë parasysh se tregje si Rusia kanë kërkesa të larta për luleshtrydhen shqiptare, pasi bëhet fjalë për një kulturë që ata vetë nuk e kultivojnë dot prej klimës.

Tregtarët, të cilët janë edhe ndërlidhja kryesore mes prodhuesit dhe konsumatorit, thonë se në krahasim me vitin e kaluar, kjo periudhë ka pasur më shumë prodhim dhe çmimi është më i ulët. Një tregtar në zonën e Komunës së Parisit në Tiranë thotë për “Monitor” se ai shkon dhe furnizohet vetë në Fier dhe këtë vit, ka konstatuar se çmimi i produktit është më i ulët.

“Marr një arkë rreth 500 lekë, krahasuar me 700 të dy viteve të fundit dhe 1 kg luleshtrydhe këtë vit e kam tregtuar me 80-100 lekë. Kërkesa ka pasur edhe këtë vit, por një pjesë e mirë na prishet dhe detyrohem të ulim çmimin që ta blejnë amvisat për përgatitje reçeli”, – thotë tregtari në zonën e Komunës së Parisit.

Importi nga Greqia vijon të mbetet shkak për dëmtim të fermerëve vendas. Astrit Lanaj i bën thirrje shtetit që të mbështesë dhe të nxisë prodhimin vendas, si dhe të kufizojë importet, sepse fermerët dëmtohen në këtë mënyrë. “Prodhimi grek na dëmtoi, sepse tregtohet me bursën europiane dhe zbalancoi çmime në treg. Në maj, 1 kg luleshtrydhe shkoi 100 lekë nga minimalisht 200 lekë që duhet të ishte që të nxirrnim kostot tona”- shprehet Astriti.

Biznes familjar

Për shumicën e banorëve në zonën e Kafaraj, puna në serën me luleshtrydhe mbetet si mundësia e vetme e punësimit. “Kam 4 vite që punoj. Jam kthyer nga emigracioni në Greqi. Tentova të punoja në tokat e mia, duke mbjellë sera me domate, por prodhimi nuk

eci. Puna në këto sera është mënyra e vetme për të mbijetuar në të tilla kushte ekonomike. Nëse nuk ecën luleshtrydhja në zonë, ne rrezikojmë të mbetemi pa punë”, thotë Luzim Zutaj, pronar i një sere në Kafaraj.

Tregtarët në Tregun Industrial në kryeqytet pohojnë se prodhimi është i bollshëm, mirëpo kërkesat e tregut të brendshëm janë në rënie. “Situata është përkeqësuar. Së pari, prej mitit që qarkullon ende për hormonet, gjë që ndikoi negativisht edhe në punën tonë. Sot, prodhimin, pasi e marr nga fermeri e çoj në treg, me shpresën që ta shes të gjithin, me të cilat më duhet të mbaj familjen. Punoj prej vitesh në këtë zana. Më parë, ky produkt gjente shitje të madhe në fabrikat e përpunimit për prodhim reçeli. Por këtë vit s’kemi pasur kërkesa. Kemi dëgjuar se për industri kërkojnë më shumë jashtë”, thotë Bardhyli, tregtar.

Gjeografia e prodhimit

Për herë të parë në 2018, luleshtrydhja është mbjellë vetëm në Qarkun e Fierit. Tradita vijon të mbetet e njëjtë. Ndryshe nga viti 2017 dhe vitet paraardhës, ku gjeografia e prodhimit përfshinte edhe rrethet si Lushnja, që ishte e dyta pas Fierit me 14% të prodhimit, ose e shprehur në peshë, ky qark prodhoi 391 tonë luleshtrydhe. Të tjera qytete ishin Durrësi (15 tonë), Dibra (5 tonë), Elbasani (3 tonë).

Shifrat e Ministrisë së Bujqësisë tregojnë se në 2019 (viti i fundit i raportimit), në Rrethin e Fierit u mbollën 121 ha me rrënjë luleshtrydhe, nga të cilat rendimenti ka qenë 436 kv/ha.

I gjithë Qarku i Fierit ka prodhuar më shumë se 5 mijë tonë luleshtrydhe në 2019, të cilat kanë shkruar për konsum vendas, eksport dhe përpunim (kryesisht për reçel), sipas fermerëve.

Fermerët e zonës Kafaraj

KËSHILLA NË SHËRBIM TË FERMERËVE

MINISTRIA E BUJQËSISË DHE ZHVILLIMIT RURAL
DREJTORIA E PROGRAMEVE TË ZHVILLIMIT TË BUJQËSISË, SIGURISË USHQIMORE DHE ZHVILLIMIT RURAL

QENDRA E TRANSFERIMIT TË TEKNOLOGJIVE BUJQËSORE FUSHË KRUJË

Teknika e silazhimit me enzimë

Për të marrë silazh të cilësisë së lartë, duhet të kryejmë këto procese pune:

- Korja e bimëve të bëhet në fazën optimale kur kanë grumbulluar 25-30 % të lëndës së thatë. Bimët graminore korren në fazën e qumësht dylit.
- Të gjitha bimët grihen në copa me madhësi deri 20 mm.
- Lagështira të korrigojohet deri sa përmbajtja e lëndës së thatë të arrijë 30-40 %. Korrigjimi bëhet me vyshkje ose përzierje me kashtë.
- Silozi të mbushet dhe të mbulohet brenda 48-72 orësh. Çdo ditë në siloz duhet të hidhet një shtresë mase të paktë 50-60 cm trashësi.
- Bimët graminore të silazhohen të përziera me enzimën SILOSOLVE (FC, AS 200, MC dhe OS) ose enzima të tjera që për çdo ton masë silazhi duhet të hidhet 1-2 gram enzimë e përzier me ujë në temperaturën e ambientit.
- Ngjeshja me traktor të bëhet pas çdo shtrese me trashësi 40 cm deri në mbylljen e silozit.
- Silozi mbulohet me plastmas dhe me një shtresë dheu (15-20 cm) të ngjeshur mirë. Mbulesa kontrollohet vazhdimisht dhe riparohet nëse ka nevojë. Pasi mbaron mbulimi hapen vijat kulluese rreth e për qark silozit me 25 cm të thella dhe 1-1.5 metër larg nga silozi.

Silazhi është gati për konsum 21-42 ditë pas mbulimit. Para se të përdoret silazhit i bëhet vlerësimi i analizës organoleptik dhe kimiko-ushqyes në laborator.

Enzimata mund të përmirësojnë fermentimin e silazhit kur substrati (p.sh., sheqernat) është kufizues. Sheqernat e tretshëm kërkohen për të ndihmuar bakteret të prodhojnë acid laktik, i cili kërkohet për të ulur pH-in e silazhit për fermentimin e duhur. Në përgjithësi, shtimi i enzimave në silazh ka një efekt të vogël pozitiv në fermentim.

Fermentimi në siloz mund të jetë një proces shumë i pakontrolluar që çon në ruajtjen më pak se optimale të ushqyesve. Aditivët e silazhit janë përdorur për të përmirësuar procesin e grumbullimit (energji më të mirë dhe rikuperim të lëndës së thatë) me përmirësime të mëvonshme në performancën e kafshëve.

PËRDORIMI I ENZIMAVE NË SILAZHE

Përgatiti Albi Shehu

Për të kuptuar se si aditivët e silazhit mund të ndihmojnë, së pari duhet të kuptoni procesin e grumbullimit. Fermentimi i silazhit mund të ndahet në 4 faza. Faza e parë karakterizohet nga prania e oksigjenit pasi foragjeret copëtohen dhe pakëtohen në siloz. Frymëmarrja e bimëve vazhdon për disa orë (dhe ndoshta ditë nëse silazhi është i mbushur dobët) dhe enzimata e bimëve (p.sh., proteazat) janë aktive derisa të konsumohet oksigjeni. Gjatë kësaj faze, oksigjeni i tepërt mund të çojë në prishje të padëshiruar të proteinave, ngrohje dhe rritje të tepërt të majave dhe mykut që janë të padëshirueshme. Oksigjeni mund të eliminohet me paketim të shpejtë, shpërndarje të barabartë të foragjereve në strukturën e magazinimit, copëtimin në një gjatësi të saktë dhe ngulitjen në lëndë të thata të rekomanduara për strukturat e veçanta të ruajtjes. Oksigjeni duhet të eliminohet para se të bëhet fermentimi optimal.

Nën kushtet anaerobe (mungesa e oksigjenit) faza e dytë e fermentimit të silazhit dominohet nga aktiviteti mikrobik. Fermentimi kontrollohet kryesisht nga: a) lloji i mikroorganizmave që dominojnë fermentimin, b) substrati i disponueshëm (karbohidrate të tretshme në tretësi) për rritjen e mikrobeve, dhe c) përmbajtja e lagështisë së të korrave. Gjatë kësaj faze, bakteret që prodhojnë acid laktik duhet të përdorin karbohidratet e tretshme në ujë për të prodhuar acid laktik; acidi primar përgjegjës për uljen e pH në silazh. Fermentimet e padëshirueshme nga mikroorganizmat si Enterobakteret dhe Clostridia mund të dominojnë nëse pH nuk bie me shpejtësi. Aty ku e lejon moti, fshirja e foragjereve mbi 30-35% lëndës së thatë para zierjes mund të eliminojë klostridia.

Mungesa e oksigjenit parandalon rritjen e majave dhe mykut dhe pH e ulët parandalon rritjen e shumicës së bakteve gjatë fazës së tretë të fermentimit. Silazh mund të mbahet për periudha të zgjatura kohore nëse mbizotërojnë këto kushte. Faza e fundit dhe e katërt e fermentimit të silazhit

është gjatë ushqyerjes dhe ekspozimit ndaj ajrit. Silazhi i mirë do të mbetet i qëndrueshëm dhe nuk do të ndryshojë në përbërje ose nxehtësi gjatë fazës së tretë dhe të katërt të fermentimit. Silot hermetike dhe heqja e silazhit të mjaftueshëm gjatë ushqyerjes mund të parandalojnë prishjen aerobike.

Produktet përfundimtare të fermentimit të silazhit shpesh monitorohen për të vlerësuar cilësinë e silazhit dhe përbërja e "silazhimeve normale". Shumë laboratorë tregtarë tani ofrojnë shërbime analitike për produktet përfundimtare të silazhit. Lexuesit duhet të jenë të vetëdijshëm se faktorë të shumtë mund të ndikojnë në përbërjen e silazhit.

Aditivët e silazheve

Fermentimi i silazhit është një proces dinamik që ndikohet nga një sërë faktorësh. Hulumtimi mbi aditivët e silazhit dhe silazhit është kryer për shumë vite.

Lexuesit inkurajohen të zgjerojnë njohuritë e tyre mbi aditivët e silazhit duke rishikuar trupin e gjerë të artikujve të revistave mbi këtë temë. Për më tepër, disa rishikime të shkëlqyera të thelluara janë në dispozicion për këtë temë (Bolsen, 1995; Muck and Kung, 1997; Kung dhe Muck, 1997).

Aditivët e silazhit janë klasifikuar në kategori të ndryshme që përgjithësisht përfshijnë:

- stimulues të fermentimit (inokulantë mikrobikë, enzima, substrate të fermentueshme);
- frenues të fermentimit (acide, konservantë të tjerë);
- aditivë ushqyes (amoniak dhe ure).

Në mënyrë që një shtesë e silazhit të jetë e dobishme, ajo duhet të rrisë shërimin e lëndës ushqyese, të përmirësojë performancën e kafshëve (qumështin, fitimin, gjendjen trupore, riprodhimin), ose të zvogëlojë ngrohjen dhe formimin gjatë ruajtjes dhe ushqimit jashtë. Ndryshimet në produktet përfundimtare të fermentimit pa përmirësime të mat-

shme në një ose më shumë nga këto kategori janë të diskutueshme.

Enzimata aditive

Enzimata janë proteina që ndihmojnë në proceset metabolike. Një shumëllojshmëri enzimesh, veçanërisht ato që tretin fibrat bimore dhe niseshtën, kanë përdorur si aditivë silazhi. Deri më sot, ne nuk mund të gjejmë dëshmi që do të promovonin përdorimin e enzimave të proteazës si aditivë silazhi, pasi ato me shumë mundësi do të rrisnin përqendrimin e proteinave të degradueshme të rumenit në silazh (një rezultat i padëshirueshëm). Aditivët e silazhit mund të përmbajnë komplekse të vetme enzimesh, kombinime të komplekseve të enzimave dhe kombinime të enzimës. Enzimata e tretjes së fibrave të bimëve (celulazat dhe hemicelulasat) janë aditivët më të përdorur enzimatikë dhe do të jenë fokusi i pjesës së mbetur të këtij diskutimi.

Ekzistojnë dy arsye kryesore për shtimin e enzimave që tretin fibrat në silazh. Së pari këto enzima mund të tretin pjesërisht muret qelizore të bimës (celulozë dhe hemicelulozë) duke prodhuar sheqerna të tretshëm të cilët mund të fermentohen nga acidi laktik për të ulur pH e silazhit. Kjo do të stimulonte fermentimin e silazhit dhe do të përmirësonte cilësinë e fermentimit duke rritur shkallën dhe shtrirjen e rënies së pH, duke rritur përqendrimin e acidit laktik, duke përmirësuar raportin e acid laktik: acid acetik (i cili është tregues i efikasitetit më të madh të fermentimit) dhe kështu të zvogëlojë humbjet e lëndës së thatë. Një rënie më e shpejtë e pH do të kufizonte gjithashtu degradimin dhe deaminimin e proteinave të foragjereve dhe do të zvogëlonte prodhimin e amoniakut. Së dyti, tretja e pjesshme e murit qelizor të bimës mund të përmirësojë shkallën ose shtrirjen e tretshmërisë. Në mënyrë që ngjarja e parë të ndodhë, shkalla e hidrolizës së celulozës duhet të përkohet me rritjen e hershme të bakteve të acidit laktik. Për të përmirësuar tretshmërinë, duhet të ndodhë një ndryshim në lidhjen e përbërësve të murit qelizor. (Enzimata e amilazës mund të sigurojnë substrate për acidin laktik duke tretur pjesërisht niseshten, por nuk do të degradojnë fibrat.)

QENDRA E TRANSFERIMIT TË TEKNOLOGJIVE BUJQËSORE SHKODËR

KËSHILLA PËR FERMERËT KULTIVUES TË MISRIT, PËR MUAJIN SHTATOR 2021

• Përgatitja dhe korja e misrit për të dy format e përdorimit si kokërr ashtu dhe silazh të misrit me kallinj.

• Misri i destinuar për silazhim duhet të korret kur lënda e thatë në masën bimore që do korret ka arritur nivelet 30-35%. Momenti optimal i korrjes mund të përcaktohet edhe nisur nga treguesi: Vija e qumështit. Praktikisht është vija ndarëse në kokërr mes pjesës së fortë e të butë të kokrrës. Kur ajo është në 1/2 deri në 2/3 e gjatësisë së kokrrës duke filluar nga kurora e saj atëherë themi se është arritur afati optimal i korrjes.

• Nëse përmbajtja e lëndës së thatë na orientojnë për momentin e korrjes, janë disa elementë të tjerë që ndikojnë në cilësinë e silazhit të misrit me kallinj, si:

• Cilësia e silazhit të misrit me kallinj lidhet edhe me shpejtësinë e kryerjes së operacioneve, Korrje + Depozitim

+ Ngjeshje, të cilat duhet të kryhen sa më shpejt të jetë e mundur.

• Misri i destinuar për prodhim kokërr duhet të korret kur lagështia në kokërr ka

Drejtoria e Teknologjive Bujqësore, QTTB-Shkodër,
E-mail: qttbshkoder@yahoo.com rexhaarsen@yahoo.com 0684298298

rënë nën nivelin 18%. Në këto kushte minimizohen thyerjet në kokërr nga korja dhe reduktohen shpenzimet për tharje.

• Në vartësi të kushteve misri mund të

Faktori	Zgjidhja	Karakteristikat
Koha e korrjes	Në fazën e duhur (kur lagështia në kokërr është 40%) Korrja para kohe; Korrje e vonuar.	% e kokrrës në silazh është optimale, koeficienti i asimilimit nga gjedhi është maksimal. Me pak kokërr në silazh, me pak energji dhe humbje të vlerave ushqyese. Përmbajtja e ulët lagështie, vështirësi në ngjeshjen e masës.
Lartësia ne korrje	Lartësia optimale Lartësia e madhe; Lartësia e ulët e korrjes.	Është rreth 20- 25 cm mbi tokë. Korrja në lartësinë 40 cm e lart shoqërohet me përmirësim të cilësisë së silazhit 1.5-2 %, por me ulje të rendimentit mbi 5 %. Në korrjen nën 15 cm, rrezikohet ndotja e masës së silazhit nga dheu e së bashku me të dhe mikroflorë kalbëzuese.
Madhësia e copëtimit	Optimale E madhe E vogël (e shkurtër)	Madhësia optimale e copëtimit është 9-12 cm. Nuk lejon ngjeshje normale të masës. Shton konsumin e agregateve të copëtimit dhe nuk rrit cilësinë e silazhit.
Ngjeshja	Është faktori që siguron silazhimin, cilësinë dhe ruajtjen në kohë.	Norma e ngjeshjes: Me një ngjeshje optimale, në 1 m ³ masë silazhi duhet të ketë 200 kg lëndë të thatë.

thahet në tharëse të posaçme ose mund të ruhet si kalli në kotecë të përgatitur paraprakisht.

KËSHILLA NË SHËRBIM TË FERMERËVE

MINISTRIA E BUJQËSISË DHE ZHVILLIMIT RURAL
DREJTORIA E PROGRAMEVE TË ZHVILLIMIT TË BUJQËSISË, SIGURISË USHQIMORE DHE ZHVILLIMIT RURAL

QENDRA E TRANSFERIMIT TË TEKNOLOGJIVE BUJQËSORE FUSHË KRUJË

(Vijon nga gazeta paraardhëse)

TË USHQYERIT E KAFSHËVE TË FERMËS

Tabela 4. Përmbajtje e rekomandimet mbi përmbajtjen në PB dhe PDR në koncentrat sipas foragjereve

Nr.	Foragjere të përzjera	% në PB në koncentratin e përzjerë	Përmbajtja në PDR në koncentratin e përzjerë
	S.Misri 75 dhe 25% Bar leguminoze	18-20	E lartë
	S.Misri 75 dhe 25% Bar leguminoze	20-22	E Lartë
	S.Misri 50 dhe 50 Bar graminore	17 – 20	E lartë
	S.Misri 50 dhe 50 Bar leguminoze	15-17	Mesatare
Bar leguminozesh			
	Gjthe/ prerje hershme	12-14	Bazë
	Prerje e vonë	15-18	Mesatare
Bar grminore			
	Cilësi e mirë prerje hershme	15-17	Mesatare
	Prerje e vonë	17-20	E lartë
	Bar i përzjer(leguminoze + Graminore) Cilësi mesatare.	15-16	Mesaatare
Kullotat			
	Cilësi e shkëlqyer	14-16	Bazë
	Cilësi e mirë e pranueshme	15 -17	Mesatare

PDR = protein e degradueshme në rumen, PB= protenë bruto

Rumeni dhe mikroorganizmat e tij.

Meqenëse përdorimi i foragjereve nga ripërtypësit varet nga tretja mikrobiale fermentuese, parimet e tretjes në rumen rishikohen përpara se të diskutohen nevojat për inovacione bioteknologjike në fushën e të ushqyerit.

Rumeni është përbërësi kryesor i sistemit tretës të bagëtive. Është shtëpia e një popullsie të dendur dhe shumë të larmishme të mikroorganizmave. Këto fermentojnë substancat në foragjere për të prodhuar kryesisht acide organike me zinxhir të shkurtër ose acide yndyrore të paqëndrueshme (VFA), metan dhe dioksid karboni; procesi siguron bartësin (foragjeret) dhe ATP (energjinë) e nevojshme për rritjen e mikroorganizmave.

Asortimenti mikrob në rumen është kompleks dhe varet shumë nga dieta. Agjentët kryesorë që zbërthejnë fibrat, sheqernat, amidonin dhe proteinat në rumen janë të gjithë anaerobe dhe përfshijnë baktere, protozoa dhe kërpudha. Bakteret janë organizmat kryesorë që fillojnë fermentimin e karbohidrateve që përmbahen në membranën e qelizave bimore (Hungate, 1966), por phycomycetes anaerobe ndonjëherë mund të jenë jashtëzakonisht të rëndësishme (shih Bauchop, 1981)

Rekomandime për energji, fibra dhe yndyra në përzierjet e koncentratit

Edhe nëse ajo konsumon 14 deri 16

kg (30 deri 35 lb) koncentrat në ditë, një lopë me prodhim të lartë nuk mund të thithë energji të mjaftueshme për të përmbushur nevojat e saj në fillimin e laktacionit. Prandaj lopa duhet të tërheqë rezervat e yndyrës në trupin e saj për të plotësuar marrjen e energjisë së saj ushqimore. Yndyrnat rezervë të djegies së trupit mund të japin energjinë e nevojshme, por varësia e energjisë nga rezervat duhet të mbetet e ulët. Mungesa e energjisë ushqimore bën që lopa të bëjë një shpenzim të tepërt të rezervave të trupit të saj. Mobilizimi i shpejtë i lipideve të trupit i shoqëruar nga një konsum i ulët i ushqimit ose energji çon në acetonemi. Lopa humbet peshën dhe ekuilibri i saj energjetik bëhet negativ. Nxehhtësitë e tij janë më pak të dukshme dhe shkalla e konceptimit është më e ulët se ajo e lopëve që përparojnë në gjendjen e trupit dhe dinë një ekuilibër pozitiv të energjisë. Në fillimin e laktacionit, shumica e lopëve me prodhim të lartë janë në gjendje të ulët (kronike) të acetonemisë, e cila paraqet pak probleme përveç humbjes graduale të peshës. Misri është kokrra më e lirë, por është kokrra më energjike, e ndjekur nga elbi dhe më pas tërshëra. Kokrrat janë shumë të pasura me amidon. E tretur nga mikroorganizmat, niseshteja shndërrohet në produkte acidike. Aciditeti i rritur i rumenit ndikon në tretjen e fibrave. Kjo mund të rezultojë në një refuzim të ushqimit, si dhe në një zvogëlim të prodhimit të qumështit dhe përm-

bajtjes së yndyrës së qumështit. Prandaj është e nevojshme të rritet densiteti i energjisë së racionit duke shërbyer më shumë 2.5 kg sojë e pjekur dhe farat e pambukut të pjekur, furnizojnë afërsisht 0.5 kg koncentrat me energji të lartë. Ju gjithashtu duhet të ruani një nivel të mjaftueshëm të fibrave për shëndetin e mirë lopës.

TË USHQYERIT E GJEDHIT TË QUMËSHTIT

Programi i të ushqyerit ndikon me shume së çdo faktor tjetër në produktivitetin dhe leverdishmerine e një ferme qumështi. Efektet e programeve të mira racore dhe të mbarështimit nuk mund të realizohen plotesisht pa një program të mirë të ushqyerin . Gjithashtu mbarështimi i mirë i lopeve me potencial gjenetik të lartë do të rezultojë në një reagim me eficient ndaj një të ushqyeri të mirë.

• Të ushqyerit e lopëve me prodhimtari të lartë është efektiv sepse nevojat në lëndë ushqyese për mirembajtje përben pjesen më te vogel të nevojave totale të lopeve me prodhimtari të larte. Kjo pasqyrohet nëpërmjet raportit me të lartë qumësht:ushqim dhe per pasojë kosto më të ulët për njësi prodhimi tek lopët me prodhimtari më të lartë.

• Prodhimi i lartë i qumeshtit është i mundshëm vetem kur kombinohet një gjenetike e mire me një mbarështim të mirë.

• Hartimi i një racioni ushqimor për të plotësuar nevojat e lopëve në tufë varet nga njohja e shumë faktorëve të tille si madhësia trupore, stadi i laktacionit, niveli i prodhimit dhe stadi i mbarsmërise. Ky proces bëhet më i komplikuar kur aftësia ngrënëse ose sasia e ushqimit të marre është nën nivelin që ka nevojë lopa.

• Sfidat me të cilin ballafaqohen fermerët është plotësimi i nevojave ushqimore të lopëve ndërsa duke minimizuar humbjet në peshë të gjallë, parandalimin e problemeve të tretjes, ruajtjen e një shendeti të mirë dhe që të mbështesë një prodhimtari të lartë të qumështit.

• Prodhimi i qumështit rritet me shpejtësi pas pjelljes dhe arrin pikun ne javën e 4-rt deri 8-te pas pjelljes.

• Sasia e ushqimit e konsumuar gjatë kesaj periudhë nuk i përgjigjet kësaj rritje të prodhimit të qumeshtit për shkak të aftësise ngrënëse të

kufizuar, kështu që sasia e energjisë të siguruar nga dieta është me e vogel së nevojat në energji. Në këtë stad, lopa ndodhet në një balancë negative në energji, duke kuptuar që ajo duhet të përdore rezervat trupore për të plotësuar nevojat e prodhimit. Lopët në këtë stad laktacioni humbasin peshë. Ne qoftëse një lopë pjellë pa pasur rezerva të mjaftueshme për të përballuar këtë balance negative në energji atëhere prodhimi i qumështit do të jetë i ulët.

• Kujdes duhet të tregohet që lopa të mos kalojë në mbi peshë (tej majmëri -kondicion majmërie) përpara se ajo të pjelle.

• Lopët që janë shumë të majme në momentin e pjelljes janë shumë më të ndjeshme ndaj çrregullimeve të ndryshme metabolike. Ndërsa laktacioni avancoon, sasia e ushqimit te konsumuar nga lopa rritet duke arritur pikun rreth 10-14 jave pas pjelljes. Kur sasia e energjise së marrë me ushqimin është më e madhe se sasia e energjisë së nevojitur për prodhim qumeshti, lopa do të fillojë të shtojë në peshë dhe të zëvendësojë rezervat trupore të harxhuara në fillim të laktacionit.

• Gjatë fazës së fundit të laktacionit dhe në periudhën e tharjes, shtesa në peshë të gjallë e lopës se pari duhet të shkaktohet me tepër nga rritja e fetusit se sa nga depozitimi i indit dhjamor.

• Ne qoftëse një lopë është shumë e dobët kur ajo është në periudhën e tharjes, ajo duhet të ushqehet në mënyrë të tillë që të rivendosë rezervat trupore si dhe të mbështesë rritjen e fetusit.

• Programi ideal i të të ushqyerit do të ishte në qoftëse çdo lopë do të ushqehet individualisht sipas nevojave të saj specifike. Kjo është e pamundur për shkak të vështirësisë në monitorimin e ndryshimeve nga një ditë në tjetrën të nevojave në lëndë ushqyese për çdo lopë. Kjo gjithashtu është praktikisht e pamundur nga aspekti i punës gjallë dhe kostos. Në vend të kësaj, mbetet si alternative grupimi i lopëve sipas stadi të tyre të laktacionit dhe nivelit të prodhimtarisë.

• Strategjitë e grupimit varen shumë nga madhësia e tufës dhe kushtet që disponon ferma, strategjia me e zakonshme është ajo e grupimit të tufes së lopëve në 5 grupe – lopët në laktacion në 3 grupe dhe lopët në tharje në 2 grupe.

TABELA 4

Tabela 4. Të ushqyerit e lopëve sipas javëve

Javët e laktacionit	Laktacioni I-rë	Laktacioni II-të
Java e I-rë	14	16 (2.5% p.gj.)
" II-të	15-16	19 (2.9% p.gj.)
" III-të	17	21 (3.4% p.gj.)
" IV-rt	18	22 (3.6% p.gj.)
" V-të	18-19	24 (4% p.gj.)

Drejtoria e Teknologjive Blegtorale, QTTB-Fushë Krujë:
E-mail:qttbfushekruje@yahoo.com

(Vijon në numrin pasardhës)

KËNDI I EKSPERTIT

Pamja e qiellit gjatë muajit tetor 2021

Më 6 tetor - Hëna e Re. Hëna do të vendoset në të njëjtën anë

Parashikimi i motit për muajin tetor 2021 në Tiranë (Zona bregdetare)

Dt.	Temperatura e ajrit °C		Temp. reale që ndjehet °C	Shiu		Era				UV Indeks	Zhvillimi i reve dhe reshjet	Simboli
	U	L		mm	Orë	Km/Orë		Drejtimi				
			D			N	D	N				
1	15	24	14-25-23	0	0	9	4	LVL	VVL	4	Kryesisht me Diell	
2	15	24	15-24-22	0	0	9	6	VL	V	3	Re dhe kohë e mirë	
3	14	23	14-25-22	0	0	9	6	VL	V	5	Kryesisht me Diell	
4	15	24	15-25-22	0	0	7	6	VL	VVL	5	Kryesisht me Diell	
5	16	25	16-26-23	0	0	7	6	VL	V	3	Pjesërisht me Diell	
6	17	25	17-26-24	0	0	7	4	LVL	VL	4	Diell dhe pak re	
7	17	25	16-26-24	0.7	0.5	9	4	LVL	L	4	Pjesërisht me Diell	
8	17	24	16-24-23	3.9	1.5	7	7	LVL	L	3	Pjesërisht me Diell,me ndonjë stuhi rreth pasdites	
9	17	22	17-21-21	1.8	1	11	6	LVL	L	1	Kryesisht me re me ndonjë stuhi pasdite	
10	16	23	17-23-21	0	0	7	2	L	V	3	Pjesërisht me Diell	
11	15	24	16-25-23	0	0	7	4	VL	V	3	Pjesërisht me Diell	
12	16	25	17-25-25	0	0	7	6	VL	V	2	Re dhe kohë e mirë	
13	16	25	13-25-24	0	0	6	9	VL	VVL	3	Pjesërisht me Diell	
14	11	22	7/22/2020	0	0	20	19	VL	LVL	4	Diell i ndritshëm	
15	11	22	10/23/2021	0	0	11	9	LVL	LVL	4	Kryesisht me Diell	
16	12	23	9/24/2022	0	0	6	11	LVL	LVL	4	Diell	
17	12	22	12/24/2021	0	0	6	4	L	VL	4	Plot me Diell	
18	14	22	12/22/2020	0	0	9	13	VP	V	3	Plot me Diell	
19	12	23	8/22/2021	0	0	19	24	VL	LVL	3	Kryesisht me Diell	
20	12	22	8/22/2021	0	0	20	20	LVL	LVL	2	Kohë me re dhe diell	
21	11	21	10/22/2020	0	0	13	11	LVL	LVL	3	Diell	
22	11	21	11/22/2020	0	0	7	9	VVP	PVP	3	Plot me Diell	
23	12	22	12/22/2020	0	0	11	7	P	VP	3	Plot me Diell	
24	11	23	12/23/2022	0	0	7	6	VVP	VVL	3	Diell i pjesshëm	
25	15	23	16-24-22	0	0	6	6	JP	JP	3	Plot me Diell	
26	15	24	13-23-22	0	0	13	17	JJP	J	3	Diell dhe pak re	
27	16	25	17-24-24	0	0	13	4	JJP	JJL	3	Diell dhe pak re	
28	15	26	14-26-25	0	0	7	17	V	LVL	3	Kryesisht me Diell	
29	15	25	16-26-24	0	0	7	6	V	VP	3	Kryesisht me Diell	
30	14	25	13-24-23	0	0	9	7	PVP	P	3	Pjesërisht me Diell	
31	9	24	4/23/2022	12.4	6	17	19	JP	JP	3	Kohë me re dhe diell, me ndonjë stuhi rreth pasdites	

të Tokës me Diellin dhe nuk do të jetë e dukshme në qiellin e natës. Kjo fazë do të ndodhë në orën 13:05 UTC. Kjo është koha më e mirë e muajit për të vëzhguar objekte të zbehta, të tilla si galaktikat dhe grupimet e yjeve, sepse nuk ka dritë hëne për të ndërhyrë.

Më 7 tetor - Dushi Meteor Draconids. Drakonidët janë një shi i vogël meteorësh që prodhon vetëm rreth 10 meteorë në orë. Ai është prodhuar nga kokrrat e pluhurit të lënë pas nga kometa 21P Giacobini-Zinner, e cila u zbulua për herë të parë në vitin 1900. Draconids është një dush i pazakontë në atë që shikimi më i mirë është në mbrëmjen e hershme në vend të mëngjesit herët si shumica e dusheve të tjera. Dushi shkon çdo vit nga 6-10 tetor dhe do të arrijë kulmin këtë vit natën e 7 tetorit. Këtë vit, Hëna gati e re do të lërë qiellin e errët për atë që duhet të jetë një shfaqje e shkëlqyer. Shikimi më i mirë do të jetë në mbrëmjen e hershme nga një vend i errët shumë larg dritave të qytetit. Meteorët do të rrezatojnë nga plejada Drako, por mund të shfaqen kudo në qiell.

Më 20 tetor - Hëna e Plotë. Hëna do të jetë e vendosur në anën e kundërt të Tokës nga Dielli dhe faqja e saj do të jetë e ndriçuar plotësisht. Kjo fazë do të ndodhë në orën 16:56 UTC. Kjo hënë e plotë ishte e njohur nga fiset e hershme amerikane vendase si Hëna e Gjuetarëve sepse në këtë kohë të vitit gjethet po bien dhe gja-hu është i majmë dhe gati për

gjueti. Kjo hënë është njohur edhe si Hëna Udhëtuese dhe Hëna e Gjakut.

Më 21 dhe 22 tetor, - Dush Meteor Orionids. Ori-onidët janë një dush mesatar që prodhon deri në 20 meteorë në orë në kulmin e tij. Ai prodhohet nga kokrrat e pluhurit të lënë pas nga kometa Halley, e cila ishte e njohur dhe e vëzhguar që nga kohërat e lashta. Dushi shkon çdo vit nga 2 tetori deri më 7 nëntor. Ai do të arrijë kulmin këtë vit, natën e 21 tetorit dhe mëngjesin e 22 tetorit. Hëna e plotë do të jetë një problem këtë vit për Orionidët. Shkëlqimi i saj do të bllokojë të gjithë, përveç meteorëve më të ndritshëm. Shikimi më i mirë do të jetë nga një vend i errët pas mes-natës. Meteorët do të rrezatojnë nga yjësia Orion, por mund të shfaqen kudo në qiell.

Më 25 tetor - Merkuri në zgjatjen më të madhe perëndimore. Planeti Merkuri arrin zgjatjen më të madhe perëndimore prej 18.4 gradë nga Dielli. Kjo është koha më e mirë për të parë Merkurin, pasi do të jetë në pikën e tij më të lartë mbi horizont në qiellin e mëngjesit. Kërkoni planetin në qiellin lindor pak para lindjes së diellit.

Më 29 tetor - Venusi në Zg-jatjen më të Madhe Lindore. Planeti Venus arrin zgjatjen më të madhe lindore prej 47 gradësh nga Dielli. Kjo është koha më e mirë për të parë Venusin, pasi ajo do të jetë në pikën e saj më të lartë mbi horizont në qiellin e mbrëmjes.

Kërkoni planetin e ndritshëm në qiellin perëndimor pas perëndimit të diellit.

Parashikimi i motit për muajin tetor 2021

Tetori në Tiranë do të ndi-kohet nga klima mesdhetare bregdetare. Në tetor në Tiranë mund të pritet: zakonisht shi, herë pas here stuhi, ndonjëherë mjegull dhe pritet mot i mirë dhe i ngrohtë. Gama e temperaturave mesatare të ditës do të jetë 20 °C dhe 27. Zakonisht java e parë e muajit do të jetë më e nxehta në tetor, por mos harroni se mund të ketë Shi, Stuhi dhe Mjegull. Ngjarjet e motit që mund të ndodhin në Tiranë: 12 herë Shi, 6 herë Stuhi, 7 herë Mjegull. Tirana në Tetor do të përjetojë ditë të këndshme dhe të ngrohta me qiell të mbuluar me re. Zakonisht temperatura do të luhatet rreth 23°C dhe do të ndihet për 25° C dhe era do të jetë fllad i lehtë.

Temperaturat e larta ditore do të ulen me 5°C, nga 25°C në 20° C, rrallë do të bien nën 16° C ose do të tejkalojnë 29° C.Temperaturat e ulëta ditore do të ulen me rreth 5°C, nga 12° C në 7° C, rrallë do të bien nën 2° C ose tejkalojnë 16° C. Për referencë, më 3 gusht, dita më e nxehtë e vitit, temperaturat në Tiranë zakonisht variojnë nga 18° C në 32° C, ndërsa më 4 janar, dita më e ftohtë e vitit, ato shkojnë nga 0° C në 11° C .

Zhvillimi i reve

Gjatë tetorit mbulimi i qi-

Kalendari bujqësor, muaji tetor 2021

Përgatitur nga Prof. As. Dr. Eqrem Meçollari

Parashikimi i motit për tetor 2021 në Korçë (Zona e ftohtë)

Dt.	Temperatura e ajrit °C		Temp. reale që ndjehet °C	Shiu		Era				UV Indeks	Zhvillimi i reve dhe reshjet	Simboli
	U	L		mm	Orë	Km/Orë		Drejtimi				
						D	N	D	N			
1	7	18	7/22/2018	0	0	6	6	VL	VL	5	Kryesisht me Diell	
2	6	18	7/22/2019	0	0	6	6	LVL	LVL	4	Kohë me Diell dhe njolla resh	
3	6	18	7/21/2018	0	0	4	4	LVL	LVL	4	Kryesisht me Diell	
4	6	18	8/22/2018	0	0	4	4	VL	VVP	4	Kryesisht me Diell	
5	7	20	8/23/2019	0	0	2	4	JL	VVP	4	Kryesisht me Diell	
6	9	20	9/21/2020	0	0	6	4	LVL	LVL	3	Periodhë me re dhe diell	
7	9	19	8/21/2019	3.4	2.5	4	4	LVL	LVL	3	Interval re dhe diell me ndonjë reshje në kalim pasdite	
8	8	17	7/19/2018	7.8	4	6	6	LVL	L	2	Re me ndonjë pike shiu pasdite	
9	8	16	8/17/2017	2.4	2.5	7	6	L	L	1	Re me ndonjë pikë shiu	
10	7	17	10/19/2017	0	0	6	2	L	LJL	3	Kohë me re dhe diell	
11	6	18	7/21/2018	0	0	2	6	J	PVP	4	Pjesërisht me Diell	
12	7	20	9/20/2020	0	0	2	2	VL	V	1	Kohë me re	
13	8	19	5/23/2019	0	0	4	6	VL	LVL	4	Pjesërisht me Diell	
14	3	16	0-17-15	0	0	13	13	VL	LVL	4	Diell dhe copa resh	
15	3	16	2/19/2016	0	0	9	7	LVL	LVL	4	Kryesisht me Diell	
16	4	17	1/20/2017	0	0	7	9	LVL	L	4	Kryesisht me Diell	
17	4	16	5/19/2016	0	0	7	6	L	LVL	4	Plot me Diell	
18	5	16	3/17/2015	0	0	7	9	VVP	VVP	4	Plot me Diell	
19	5	16	1/16/2014	0	0	13	15	VVL	LVL	4	Kryesisht me Diell	
20	4	15	0-15-14	0	0	13	13	LVL	LVL	2	Kryesisht me re	
21	3	15	2/17/2015	0	0	11	9	L	LVL	4	Kryesisht me Diell	
22	4	15	4/18/2016	0	0	4	6	V	VP	4	Plot me Diell	
23	4	16	4/17/2015	0	0	9	7	PVP	VP	4	Plot me Diell	
24	3	17	4/18/2016	0	0	7	7	VVP	VVL	3	Diell i pjesëshëm	
25	7	18	0-20-18	0	0	4	4	VP	P	3	Plot me Diell	
26	8	17	9/19/2017	0	0	6	4	JP	JJP	3	Diell dhe copa resh	
27	9	19	9/20/2018	0	0	6	6	PJP	VP	3	Kryesisht me Diell	
28	7	19	6/19/2018	0	0	9	11	VVP	VL	3	Kryesisht me Diell	
29	8	18	9/21/2019	0	0	4	2	J	PVP	3	Kryesisht me Diell	
30	8	18	8/19/2017	0	0	7	7	PVP	PVP	3	Kryesisht me Diell	
31	2	18	-37	7.6	4.5	11	13	PJP	JP	3	Kohë me re e diell me ndonjë shi të shkurtër pasdite	

Kalendari, fazat e hënës dhe shënjat astrologjike për muajin tetor 2021

Dt.	Dita	Dita e Vitit	Dielli		Zgjatja e ditës	Hëna		Fazat e Hënës			Shënjat Astrologjike
			Lind	Perëndon		Lind	Perëndon	Faza	%	Dita	
1	Premte	274	06:37	18:22	11:45:03	0:34	16:07		28	24	Luani
2	Shtunë	275	06:38	18:20	11:42:19	1:39	16:43		19	25	Luani
3	Diel	276	06:39	18:19	11:39:36	2:47	17:14		11	26	Virgjëresha
4	Hënë	277	06:40	18:17	11:36:52	3:57	17:41		6	27	Virgjëresha
5	Martë	278	06:41	18:15	11:34:09	5:08	18:07		2	28	Virgjëresha
6	Mërkurë	279	06:42	18:14	11:31:26	6:21	18:33		1	0 13:05	Peshorja
7	Enjte	280	06:43	18:12	11:28:43	7:36	19:01		2	1	Peshorja
8	Premte	281	06:44	18:10	11:26:01	8:53	19:31		6	2	Akrepi
9	Shtunë	282	06:45	18:09	11:23:19	10:11	20:07		13	3	Akrepi
10	Diel	283	06:47	18:07	11:20:37	11:29	20:50		22	4	Shigjetari
11	Hënë	284	06:48	18:06	11:17:55	12:42	21:42		32	5	Shigjetari
12	Martë	285	06:49	18:04	11:15:14	13:47	22:43		43	6	Bricjapi
13	Mërkurë	286	06:50	18:02	11:12:33	14:42	23:50		55	7 05:25	Bricjapi
14	Enjte	287	06:51	18:01	11:09:53	15:26	S'ka		65	8	Ujori
15	Premte	288	06:52	17:59	11:07:13	16:02	1:01		75	9	Ujori
16	Shtunë	289	06:53	17:58	11:04:34	16:31	2:11		84	10	Peshqit
17	Diel	290	06:54	17:56	11:01:55	16:56	3:18		91	11	Peshqit
18	Hënë	291	06:55	17:55	10:59:17	17:19	4:24		96	12	Dashi
19	Martë	292	06:57	17:53	10:56:40	17:41	5:28		99	13	Dashi
20	Mërkurë	293	06:58	17:52	10:54:03	18:03	6:30		100	14 16:56	Dashi
21	Enjte	294	06:59	17:50	10:51:26	18:26	7:33		100	15	Demi
22	Premte	295	07:00	17:49	10:48:51	18:52	8:35		97	16	Demi
23	Shtunë	296	07:01	17:47	10:46:16	19:22	9:37		93	17	Binjakët
24	Diel	297	07:02	17:46	10:43:42	19:56	10:38		87	18	Binjakët
25	Hënë	298	07:03	17:45	10:41:09	20:37	11:37		80	19	Binjakët
26	Martë	299	07:05	17:43	10:38:37	21:26	12:32		72	20	Gaforrrja
27	Mërkurë	300	07:06	17:42	10:36:05	22:21	13:21		63	21	Gaforrrja
28	Enjte	301	07:07	17:41	10:33:34	23:22	14:04		54	22 22:05	Luani
29	Premte	302	07:08	17:39	10:31:05	S'ka	14:41		44	23	Luani
30	Shtunë	303	07:09	17:38	10:28:37	0:27	15:12		34	24	Luani
31	Diel	304	06:10	16:37	10:26:09	1:35	14:41		24	25	Vigjërësja

KËNDI I EKSPERTIT

Kalendari bujqësor, muaji tetor 2021

(Vijon nga faqja 13)

Kalendari i punimeve për kulturat bujqësore dhe kujdesit për kafshët sipas fazave të Hënës

Kultura	Punimet që duhet të kryhen	Afatet e kryerjes së punimeve	Koha kur Hëna është e favorshme (Tetor)
Të përgjithshme	Plugimi i thellë i tokave për mbjelljet e vjeshtës.	Gjatë muajit	1-5; 14-15; 18-20; 23-25; 28-31
	Punimet përgatitore për mbjelljet e kulturave si diskime, frezime, kultivime etj.	Gjatë muajit	10-11; 14-15; 18-20; 23-25; 31
Drithërat	Vjelja e misrit në të gjitha zonat klimatike të vendit	Gjatë muajit	1-2; 8-9; 14-15; 18-20; 23-35; 28-30
	Përgatitja dhe dezinfektimi i farës para mbjelljes së drithrave	Gjatë muajit	
	Mbjellja e thekrit në zonat malore	1-10 Tetor	6-9; 16-17; 25-26 Tetor
	Mbjellja e grunit në zonat klimatike paramalore dhe malore të vendit	Gjatë muajit	6-9; 16-17; 25-26 Tetor
	Mbjellja e elbit vjeshtor në zonat klimatike paramalore dhe malore të vendit	Gjatë muajit	6-9; 16-17; 25-26 Tetor
Duhani	Mbjellja e grunit në zonat klimatike bregdetare dhe kodrinore të vendit	20-31 Tetor	6-9; 16-17; 25-26 Tetor
	Vazhdon tharja dhe manipulimi i prodhimit të duhanit	Gjatë muajit	
Patatja	Vjelja e prodhimit të patates në zonat malore	Gjatë muajit	1-2; 6-7; 10-11; 14-15; 18-20; 23-25; 28-30
	Transporti i prodhimit të patates në destinacionet e duhura dhe manipulimi i tij para konservimit	Gjatë muajit	
	Shërbimet kulturore në parcelat e mbjella me patate verore në zonën klimatike bregdetare	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
Foragjeret	Shërbimet kulturale në parcelat e mbjella me kultura foragjere	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
	Shërbimet kulturore në parcelat e mbjella me panxhar foragjier	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
	Kositja e jonxhës dhe trifilit	Gjatë muajit	23-25 Tetor
Luledielli	Vjelja e prodhimit të lulediellit	Gjatë muajit	1-2; 8-9; 14-15; 18-20; 23-35; 28-30
Perimet gjethore	Mbjellja e duarve të perimeve gjethore, marule, spinaq, majdanoz, sipas zonave	Gjatë muajit	10-11; 16-17; 26-27 Tetor
	Shërbimet kulturale në parcelat e mbjella me perime gjethore	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
	Vjelja e perimeve gjethore sipas duarve të mbjelljes	Gjatë muajit	1-2; 8-9; 14-15; 18-20; 23-25; 28-30
Perimet rrënjore	Mbjellja e perimeve rrënjore, karrotave, rrepave dhe mlkave sipas duarve	Gjatë muajit	3-9; 12-13; 16-17; 21-22; 26-27; 31
	Prashitje, plehërime suplementare dhe ujitja e bimëve	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
	Vjelja e perimeve rrënjore sipas duarve të mbjelljes	Gjatë muajit	1-2; 6-7; 10-11; 14-15; 18-20; 23-25; 28-30
Perimet frutore	Shërbimet kulturore si plehërime suplementare dhe ujitja e bimëve në fushë	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
	Vjelja prodhimit të perimeve frutore	Gjatë muajit	1-2; 8-9; 18-20; 28-30 Tetor
Perimet e tjera	Shërbimet kulturale në parcelat e mbjella në të gjitha zonat klimatike	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
Pemët frutore	Vjelja e prodhimit të mollëve dhe frutave të tjera dhe transporti i tyre në destinacionet përkatëse	Gjatë muajit	6-7; 14-15; 23-25 Tetor
	Punimet rreth trungjeve të pemëve dhe plehërimi i tyre	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
Vreshtaria	Vjelja e prodhimit të rrushit dhe transporti i tij në destinacionet përkatëse	Gjatë muajit	6-7; 14-15; 23-25 Tetor
Agrumet	Punimet e tokës rreth trungjeve dhe plehërimi i bimëve	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
	Vjelja e prodhimit të limonave dhe mandarinave me pjekje të hershme.	Gjatë muajit	6-7; 14-15; 23-25 Tetor
	Trajtime kimike të bimëve për luftimin e dëmtuesëve dhe sëmundjeve të ndryshme	Gjatë muajit	1-5; 18-20 Tetor
Ulliri	Punimet e tokës rreth trungjeve të pemëve	Gjatë muajit	10-11; 14-15; 18-20; 23-25; 31 Tetor
	Trajtime kimike për luftimin e dëmtuesve dhe sëmundjeve të ndryshme.	Gjatë muajit	1-5; 18-20 Tetor
	Vjelja e prodhimit të variteteve të hershme të ullirit	15-31 Tetor	6-7; 14-15; 23-25 Tetor
Kopshte	Kujdesi për bimët e mbjella gjatë vegetacionit si punimi i tokës, ujitja dhe plehërimi i tyre	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
	Luftimi i dëmtuesve dhe sëmundjeve tek bimët e mbjella në kopshte	Gjatë muajit	1-5; 18-20 Tetor
Bimët medicinale	Mbledhja dhe grumbullimi i bimëve medicinale dhe eterovajore	Gjatë muajit	17-25 Tetor
	Manipulimi i bimëve medicinale dhe eterovajore	Gjatë muajit	
Blegtori	Kujdesi për ushqimin dhe trajtimin e kafshëve sipas teknologjive të mbarështimit të tyre dhe dhënia rregullisht e kripës.	Gjatë muajit	
	Pastrimi dhe dezinfektimi i stallave dhe koteceve të shpendëve dhe nxjerrja e plehut prej tyre	Gjatë muajit	1-2; 10-11; 18-20; 28-30 Tetor
	Skartimi dhe therja e kafshëve sidomos të shpendëve	Gjatë muajit	6-9 Tetor
	Luftimi i sëmundjeve të ndryshme në kafshët	Gjatë muajit	12-15; 21-25 Tetor
	Kastrimi i kafshëve të ndryshme	Gjatë muajit	14-17 Tetor
	Ndërzimi i kafshëve të ndryshme	Gjatë muajit	6-9 Tetor
	Vendosja e vezëve të shpendëve për t'i shtruar nën klockë ose incubator	Gjatë muajit	14, 15, 23, 24 Tetor
Bletaria	Luftimi i sëmundjeve të ndryshme në zgjojtë e bletëve	Gjatë muajit	
Pylltaria	Vazhdojnë prerjet në pyjet e lartë për drutë e zjarrit.	Gjatë muajit	12-13 Tetor
	Pastrimi i pyjeve nga mbeturinat e prerjeve dhe kryhen punime për riparimin e rrugëve	Gjatë muajit	305; 31 Tetor
	Shërbimet kulturore ndaj fidanave në fidanishte	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
	Punimi i tokës për mbjelljen e farës dhe fidanave dhe shërbimet në fidanishte	Gjatë muajit	8-11; 14-17; 18-20; 23-27; 31 Tetor
	Transporti i lëndës drusore të prerë	Gjatë muajit	
	Mbledhja me dorë e kërpudhave të ngrënshme të vjeshtës	Gjatë muajit	

dritë të ditës, lindja e diellit është 7:10 paradite dhe perëndimi i diellit është 5:40 pasdite dhe dita më e gjatë është1 tetori me 11 orë 49 minuta dritë të ditës, lindja e diellit është 6:37 paradite dhe perëndimi i diellit është 6:26 pasdite. Ky muaj siguron mesatarisht 11 orë të ditës.

Për referencë, më 21 qershor, dita më e gjatë e vitit, Dielli lind në orën 5:07 të mëngjesit dhe perëndon 15 orë, 10 minuta më vonë, në orën 20:17, ndërsa më 21 dhje-

tor, dita më e shkurtër e vitit, ai ngrihet në 7:03 të mëngjesit dhe perëndon 9 orë, 11 minuta më vonë, në 4:14 pasdite.

Reshjet

Një ditë e lagësht konsidërohet një ditë me të paktën 1 mm të reshjeve. Tetori do të jetë në përgjithësi muaj pa shi. Tetori është një nga muajt më të mirë të vitit për sa i përket motit në Tiranë.

Sasia mesatare e reshjeve 31 ditore gjatë tetorit në Tiranë do të rriten gradualisht, duke

filluar muajin në 76 milimetra, kur rrallë i kalon 127 milimetra ose bie nën 26 milimetra dhe duke e përfunduar muajin në 86 milimetra, kur rrallë i kalon 150 milimetra ose bie nën 31 milimetra.

Për referencë, shansi më i lartë ditor i vitit për një ditë të lagësht është 36 % në 5 dhjetor dhe shansi më i ulët është 10% në 7 korrik.

Gjatë muajit tetor në Tiranë, parashikohet të bien rreth 18.8mm shi, në9 orë, ndërsa në Korçë parashikohet të bien

Punimet që mund të kryhen në Kopshtari gjatë muajit tetor 2021

Datat e Muajit	Punimet që duhet të kryhen
1 - 5	Periodhë shterpë: Koha për pushim. Shmangni mbjelljen e farave. Vjelje dhe konservimi i drithërave. Plehërime dhe tranplantime. Luftimi i barërave të këqija.
	Kositet bari në lëndina dhe kryhen krasitje (për të frenuar rritjen)
	Ditët e spërkatjes: Hëna në kundërshtim me Saturnin
6	Ditë për të pushuar, festuar dhe medituar
7 - 13	Mbjellje e farës dhe fidanave: Kulturat bujqësore që japin prodhimet mbi tokë, veçanërisht bimët me gjethedhe Drithërat, Barishtet, Kastravecat
	Kositet bari nëlëndina (për të nxitur rritjen e tij)
	Shartime ose Krasitje (për të nxitur rritjen)
14 - 19	Mbjellje e farës dhe fidanave: Kulturat bujqësore që japin prodhimet mbi tokë, veçanërisht bimët për fruta edhe Drithërat dhe Lulet.
	Kositet bari në lëndina (për të nxitur rritjen e tij)
	Shartime ose Krasitje (për të nxitur rritjen)
20	Ditë për të pushuar, festuar dhe medituar.
	Mbledhje e bimëve medicinale dhe aromatike
21 - 28	Mbjellje e farës dhe fidanave: Kulturat bujqësore që japin prodhimet nën tokë, veçanërisht bimët rrënjore. Mbillen pemët frutore, kaqubet dhe bimët shumëvjeçare.
	Vjelja e të gjitha llojeve të prodhimeve bujqësore. Kryhen plehërime dhe tranpaintime.
	Kositet bari në lëndina dhe krasitje (për të frenuar rritjen)
29 - 31	Periodhë shterpë: Koha për pushim. Shmangni mbjelljen e farave. Vjelje dhe konservimi i drithrave. Plehërime dhe tranplantime. Luftimi i barërave të këqija.
	Kositet bari në lëndina dhe kryhen krasitje (për të frenuar rritjen)

rreth 21.2mm shine 13.5 orë. (Tabelat)

Lagështia e Ajrit

Ne e bazojmë nivelin e optimumit të lagështisë në pikën e vesës, pasi ajo përcakton nëse djersa do të avullojë nga lëkura, duke ftohur kështu trupin. Pikat më të ulëta të vesës ndihen më të thata dhe pikat më të larta të vesës ndihen më të lagështa. Ndryshe nga temperatura, e cila zakonisht ndryshon ndjeshëm midis natës dhe ditës, pika e vesës ka tendencë të ndryshojë më ngadalë, kështu që ndërsa temperatura mund të bjerë gjatë natës, një ditë me zagushi ndiqet zakonisht nga një natë me zagushi.

Mundësia që një ditë e caktuar të jetë me zagushi në Tiranë, do të zvogëlohet gjatë muajit tetor, duke rënë nga 8 % në 2 % gjatë gjithë kohës.

Lagështia mesatare e ajrit do të jetë 77%, ndërkohë që lagështia më e përshtatshme që njerëzit të ndjehen rehat duhet të jetë rreth 45%. Kështu që këto janë kushte të pafavorshme për organizmin i cili ndihet i plogësht.

Për referencë, më 6 gusht, dita më me zagushi e vitit, ka kushte të mprehta në 35% të kohës, ndërsa më

16 dhjetor, dita më pa zagushi e vitit, ka kushte të mprehta në 0% të kohës.

HumIndex është një tregues tjetër i rëndësishëm, i cili tregon shkallën e komoditetit ose shqetësimit të bazuar në kombinimin e temperaturës dhe lagështisë. Humindexi relativ zakonisht varion nga 14 (pak ose aspak siklet) deri në 21 (pak ose pa shqetësim) gjatë një tetori tipik. Vlera e HumIndex për Tiranën gjatë muajit tetor do të jetë 27, që do të thotë se mund të ndjeni pak ose aspak shqetësim.

Pika e vesës është shpesh një nga treguesit më të mirë se sa të rehatshme janë kushtet e motit për një udhëtar. Kur ud-

hëtoni për në Tiranë, duhet të mbani parasysh se pika më e ulët e vesës tregon se mjedisi ndihet më i thatë dhe pika më e lartë e vesës tregon se mjedisi ndihet më i lagësht. Gjatë një tetori tipik pika e vesës ndryshon nga 13 (shumë e rehatshme) në 16 (e rehatshme).

Pika e vesës është shpesh një nga masat më të mira se sa të rehatshme janë kushtet e motit për një udhëtar. Kur udhëtoni për në Tiranë duhet të mbani mend se pika e ulët e vesës ndihet më e thatë dhe pika më e lartë e vesës ndihet më e lagësht. Gjatë një pike vese tipike të tetorit ndryshon nga 9 (pak e thatë për disa njerëz) në 13 (shumë e rehatshme).

Era

Ky seksion diskuton vrojtimin mesatar të orëve mesatare të erës (shpejtësia dhe drejtimi) në 10 metra mbi tokë. Era e përjetuar në çdo vend të caktuar është shumë e varur nga topografia lokale dhe faktorë të tjerë, dhe shpejtësia dhe drejtimi i erës ndryshojnë më gjerësisht se mesataret e orëve.

Gjatë tetorit, shpejtësia e erës do të ndryshojë nga 5 km/orë në 7 km/orë. Kjo do të thotë që duhet të përgatitemi për një mot plotësisht pa erë. Shpejtësia mesatare e erës në orë në Tiranë, do të rritet gradualisht gjatë tetorit, duke u rritur nga 2.8 metra në sekondë në 3.2 metra në sekondë gjatë muajit. Për referencë, më 4 shkurt, dita më me erë e vitit, shpejtësia mesatare ditore e erës është 3.7 metra në sekondë, ndërsa më 1 qershor, dita më e qetë e vitit, shpejtësia mesatare ditore e erës është 2.5 metra në sekondë.

Drejtimi mesatar orar i erës në Tiranë, gjatë muajit tetor, do të jetë kryesisht nga lindja, me një përqindje maksimale prej 48 % më 29 tetor.

Periodha e vegetacionit

Përkufizimi i periudhës

së vegetacionit varion sipas vendeve dhe ajo është e përcaktuar si periudha më e gjatë e vazhdueshme e temperaturave mbi kufirin e ngrirjes (≥ 0° C) në vit.

Periodha e vegetacionit shpreh një masë e akumulimit vjetor të nxehtësisë që përdoret për zhvillimin e bimëve dhe kafshëve, dhe përcaktohet si integral i ngrohtësisë mbi një temperaturë bazë, e cila shprehet me temperaturat aktive mbi 10° C dhe nën 30° C.

Periodha e vegetacionit në Tiranë zakonisht zgjat 8.1 muaj (249 ditë), nga rreth 16 mars deri më 19 nëntor, rrallë duke filluar para 19 shkurtit ose pas 10 prillit dhe rrallë duke përfunduar para 28 tetorit ose pas 14 dhjetorit.Ndërsa Sezoni i rritjes (Periodha e vegetacionit) në Korçë (që përfaqëson zonën e ftohtë të vendit), zakonisht zgjat 6.7 muaj (206 ditë), nga rreth 7 prilli deri më 30 tetor, rrallë duke filluar para 18 marsit ose pas 27 prillit dhe rrallë duke përfunduar para 10 tetorit ose pas 22 nëntorit.

Muaji tetor në Tiranë, ka më shumë gjasa të mos jetë plotësisht brenda sezonit të rritjes, me mundësinë që një ditë e caktuar të jetë në sezonin e rritjes duke u ulur nga 100% në 86% gjatë muajit.

Akumulimi mesatar i temperaturave ditore të rritjes në Tiranë, do të rriten gjatë muajit tetor, duke u rritur me 178° C, nga 1980° C në2158° C gjatë gjithë kohës.

Presioni atmosferik

gjatë muajit tetor do të jetë pak i ulët, në kufijtë 1015 hPa, ndërkohë që presioni më i përshtatshëm atmosferik për sistemin kardiovaskular të njeriut është 1016 hPa. Pra në tetor presioni atmosferik do të jetë pak i ulët.

Shikueshmëria,

e cila tregon për pastërtinë e ajrit dhe transparencën e tij, gjatë muajit tetor do të jetë 8.2 km.

Energjia diellore

Këtu jepet energjia diellore me rreze të shkurtër që ndodh përditë. Rrezatimi me valë të shkurtra përfshin dritën e dukshme dhe rrezatimin ultravjollcë.

Energjia diellore me valë të shkurtra mesatare ditore në Tiranë, do të ulet gjatë muajit tetor,duke u ulur me 1.3 kWh nga 4.2 kWh në3.9 kWh gjatë gjithë kohës.

Indeksi i rrezatimit Ultraviolet (UV)

Rrezet e diellit janë burimi kryesor i rrezeve UV. Edhe pse rrezet UV përbëjnë vetëm një pjesë shumë të vogël të rrezeve të diellit, ato janë shkaku kryesor i efekteve të dëmshme të diellit në lëkurë. Sasia e rrezatimit UV që arin token në çdo vend, varet nga një numër faktorësh, duke përfshirë kohën e ditës, kohën e vitit, lartësinë dhe mbulimin

(Vijon në faqen 13)

KËNDI I EKSPERTIT

Kalendari bujqësor, muaji tetor 2021

në fazat e Hënës dhe marrëdhënieve të tyre me shënjat e Zodiakut.

(Vijon nga faqja 14)

Kalendari i ditëve më të mira të muajit tetor 2021 për disa aktivitete të përditëshme të fermerit

Data	Punët dhe aktivitetet që mund të kryhen
1	Krasitje për të frenuar rritjen, tharje e frutave, perimeve dhe mishit
2	Krasitje për të frenuar rritjen, tharje e frutave, perimeve dhe mishit
3	Lihet pirja e duhanit, fillon dieta për të rënë nga pesha, tregohet kujdes për dhëmbët, vjelja e bimëve që japin prodhimet nën tokë, zvjerdhja e fëmijëve dhe të të vegjëlve të kafshëve, vjelja e frutave.
4	Tregohet kujdes për dhëmbët, vjelja e bimëve që japin prodhimet nën tokë, vjelja e frutave.
5	Priten flokët për të frenuar rritjen e tyre, përfundohen projekte, kryhen martesë.
6	Kryhen martesë, Për peshkim
7	Fillohen projekte, mbillen bimë që japin prodhimet mbi tokë, ndërzehen kafshët, kryhet therja e kafshëve, prodhohen pije alkoolike ose musht. Për peshkim
8	Fillon dieta për të shtuar në peshë, mbillen bimë që japin prodhimet mbi tokë, ndërzehen kafshët, kryhet therja e kafshëve, prodhohen pije alkoolike ose musht, për peshkim
9	Shkohet për kamping, rregullohen flokët, Për peshkim
10	Shkohet për kamping, rregullohen flokët, Për peshkim
11	Shkohet për kamping, rregullohen flokët, Për peshkim
12	Vjelja e bimëve që japin prodhimet mbi tokë, fillojnë prerjet e drurëve, hapen themele ose derdhet beton. Për peshkim
13	Vjelja e bimëve që japin prodhimet mbi tokë, fillojnë prerjet e drurëve, hapen themele ose derdhet beton.Për peshkim
14	Kastrimi i kafshëve, Për peshkim
15	Katsrimi i kafshëve, për peshkim
16	Priten flokët për të nxitur rritjen e tyre, mbillen bimët që japin prodhimet mbi tokë, përgatiten reçel dhe brevede.
17	Fillon dieta për të shtuar në peshë, priten flokët për të nxitur rritjen e tyre, përgatiten reçel dhe brevede.Për peshkim
18	Luftimi i dëmtuesëve dhe barërave të këqija, krasitje për të nxitur rritjen, kositje e barit. Për peshkim
19	Luftimi i dëmtuesëve dhe barërave të këqija, krasitje për të nxitur rritjen, kositje e barit. Për peshkim
20	Luftimi i dëmtuesëve dhe barërave të këqija, kositje e barit. Për peshkim
21	Prerja e flokëve për të frenuar rritjen e tyre, ngjyrosje e flokëve
22	Lihet pirja e duhanit, fillon dieta për të rënë nga pesha, priten flokët për të frenuar rritjen e tyre, zvjerdhja e fëmijëve ose të të vegjëlve të kafshëve, ngjyrosen flokët.
26	Për të gatuar. Mbjellja e bimëve që japin prodhimet nëntokë, shartoni ose pjalmoni, bëni lakër turshi, gatime të ndryshme, konservimi në kuti i frutave dhe perimeve.
27	Për të gatuar. Mbjellja e bimëve që japin prodhimet nën tokë, shartoni ose pjalmoni, bëni lakër turshi, gatime të ndryshme, konservimi në kuti i frutave dhe perimeve.
28	Krasitje për të frenuar rritjen, thahen frutat, perimet ose mishi.
29	Krasitje për të frenuar rritjen, thahen frutat, perimet ose mishi.
30	Krasitje për të frenuar rritjen, thahen frutat, perimet ose mishi.
31	Lihet pirja e duhanit, fillon dieta për të rënë nga pesha, tregohet kujdes për dhëmbët, vjelja e bimëve që japin prodhimet nën tokë, zvjerdhja e fëmijëve dhe të të vegjëlve të kafshëve, vjelja e frutave.

e reve. Efekti negativ i tyre është më i madh gjatë muajve të pranverës dhe verës dhe nga ora 10:00-16:00 e ditës. Në lartësi të mëdha rrezatimi është më i madh. Indeksi i rrezatimit UV përcaktohet në një shkallë prej 1 deri në 11+. Një numër më i madh do të thotë rrezik më i madh i ekspozimit ndaj rrezeve UV dhe një shans më të lartë të djegieve nga dielli dhe dëmtimit të lëkurës. Mbrojtja kundë këtij rrezatimi është shmangia e qëndrimit për një kohë të gjatë në diell.

Indeksi i rrezatimit ultra-violet (UV), gjatë muajit tetor do të jetë i ndryshueshëm sipas ditëve të muajit dhe do të lëvizë në kufijtë 1-5 në Tiranë (me mesatare ditore 3.22) dhe në kufijtë 1-5 në Korçë (me mesatare ditore 3.51). (Shih pasqyrat)

Punimet që mund të kryhen në kopshtari gjatë muajit tetor 2021

Duke u bazuar në fazat e Hënës, mund të rekomandohen dhe punimet e ndryshme që mund të kryhen në kopshtari sipas muajve gjatë vitit.

Kalendari i ditëve më të mira të muajit tetor 2021 për disa aktivitete të përditshme të fermerit

Jeta dhe veprimtaria e njerëzve duhet të zhvillohet në harmoni të plotë me natyrën dhe ky është çelësi me të cilin mund të zbulohen bukuritë e jetës. Në këtë drejtim është e rëndësishme të kuptojmë parimin e thjeshtë se rendi natyror i gjërave është një grumbull i proceseve ritmike të përsëritura që ndikojnë shëndetin tonë, forcën fizike dhe gjendjen shpirtërore. Mekanizmat që funksionojnë në natyrë ndikojnë në qenien njerëzore, e cila është pjesë përbërëse e botës që na rrethon. Për të kuptuar më mirë realitetin rreth nesh dhe për të përshtatur ritmin e punës dhe të jetës sonë, duhet të kemi njohuri të mjaftueshme për këto fenomene, të cilat kanë ndikimin më të madh në këto procese.

Hëna ndikon jo vetëm në rritjen dhe zhvillimin e bimëve por dhe në veprimtarinë jetësore dhe të përditshme të qenjeve të gjalla. Sipas traditës mendohet se kur Hëna është

në fazën e duhur dhe vendin e duhur në Zodiak, besohet gjëresisht se aktivitetet do të jenë më të frytshëm apo të çojnë në rezultate të mira. Periudha në mes të hënës së re dhe të plotë (çereku i parë dhe i dytë i Hënës), konsiderohet si koha më e mirë për të kryer detyrat që kanë lidhje me forcën, pjellorinë dhe rritjen. Periudha mes Hënës së plotë dhe Hënës së re (çereku i tretë dhe i katërt i Hënës), është koha më e mira për korrjet, rritjen e ngadalësuar, etj. Merret në konsideratë edhe për marrëdhënien që ka Hëna me 12 shënjat sunduese të Zodiakut. Kështu në bazë të kombinimeve dhe marrëdhënieve të Hënës me trupat qiellorë që shprehen në shënjat zodiakale, përcaktohet në një farë mase ndikimi dhe rezultati i këtyre veprimtarive.

Kalendari hënor i të ushqyerit të njerëzve për muajin tetor 2021

Në këtë pjesë jepen rekomandime për ushqimin e përditshëm të njerëzve, duke patur parasysh drejtimet kryesore të ushqimit ditor të njeriut. Kjo bëhet duke u bazuar dhe

Kalendari hënor i të ushqyerit të njerzve për muajin tetor 2021

Dt.	Përshkrimi i të ushqyerit gjatë ditës
1	Një ditë e mirë për pastrim. Rekomandohet agjërimi. Mos pini shumë. Shmangni ushqimin e keq. Kërpudhat dhe pjeprat nuk rekomandohen. Merrni prodhimet e qumështit, veçanërisht gjizën, por jo shumë. Byrekët me krem karamele janë të favorshme.
2	Kjo ditë është e ndërlikuar energjikisht. Është e favorshme për të marrë ushqime delikate të perimeve. Shmangni fasulet. Shpesh kjo ditë është e njëkohshme me Ekadashi. Gjatë Ekadashi shmangni marrjen e vajrave të farave dhe perimeve. Hani një darkë me hikërror dhe sallatë me perime. Në mbrëmje pini qumësht. Përdorni gjalpë të shkrirë. Mos merrni perime të rumbullakëta. Patatet, peshqit dhe barishtet lejohen. Agjërimi lejohet.
3	Merrni çdo ushqim që ju pëlqen, por mos e teproni, kryesisht mish. Përdorni erëza për përgatitjen e ushqimit të yndyrshëm. Preferohet të përdorni kardamnom, shafran i Indisë, hudhër, piper. Shmangni patatet dhe limonet. Byreku me krem karamel është i favorshëm. Nëse është e nevojshme filloni agjërimin. Mos pini shumë.
4	Përdorni jeshillëqe me çdo ushqim të fortë që merrni sot. Arrat janë të favorshme. Mos harroni të pini lëngje, të hani fruta dhe perime. Rekomandohet agjërimi i thatë. Shmangni farat, drithërat dhe ushqimet shtazore.
5	Merrni vetëm ushqim vegetarian këtë ditë. Drithërat dhe kokrrat janë të favorshme. Produktet e qumështit mund të kenë efekt të favorshëm. Përgatitni byrekë, petulla të bëra në shtëpi, etj.
6	Është më mirë të pushoni gjatë kësaj dite të fundit të muajit hënor. Merrni më shumë perime dhe fruta. Përgatitni ushqim delikat. Merrni vetënjë trajtim me ëmbëlsira.
7	Këto ditë ju mund të bëni një listë të ushqimeve të përshtatshme. Shihni reagimin për çdo ushqim që merrni. Nëse ju pëlqen një ushqim i caktuar - ju përshtatet, përndryshe mos e merrni. Në përgjithësi, preferoni ushqimin delikat. Agjërimi i thatë lejohet. Shmangni mishin dhe alkoolin.
8	Lejohet ushqimi me erëza dhe mish. Ju mund të përdorni erëza si xhenxhefil, spec djegës, hudhër, mustardë, etj.
9	Preferohen ushqime delikate dhe të konsiderueshme si ragu e perimeve, sallatat, perimet e ziera. Çaji bimor qetësues mund të sjellë një efekt të favorshëm. Përdorni melisa, kamomil dhe nenexhik. Bëni një brumë furre për bukë dhe byrek me krem.
10	Jini veçanërisht të kujdesshëm me ushqimin sepse kjo ditë simbolizon fillimin e tretjes dhe transformimit të ushqimit që merrni. Kjo është dita e vetme kur ushqimi digjet dhe shndërrohet plotësisht në inde. Ndiqni instinktin tuaj kur zgjidhni ushqimin. Yogi zakonisht bën të njëjtën gjë - blini shumë ushqime të ndryshme dhe hani atë që doni. Mos e teproni, jini të kënaqur. Qumështi dhe gjiza janë ushqimi më i mirë këtë ditë. Frutat dhe mjalti janë të preferueshme. Mos agjëroni, shmangni mishin, arrat, lakrën e fermentuar, miellin, drithërat, farat, ushqimin e keq dhe alkoolin.
11	Këtë ditë elementët e ujit janë aktivë, kryesisht kujdesuni për veshkat tuaja. Birra, shumë ujë, qumësht ose produkte të qumështit mund të jenë të dëmshme. Shmangni çdo procedurë pastrimi.
12	Produktet kryesore për të shmangur këtë ditë janë mishi i shpendëve, veçanërisht mishi i pulës dhe vezët. Hani më shumë fruta - mollë, hurma, qershii, kajsi. Pini verë dhe çaj bimor (çaji i zi nuk rekomandohet).
13	Këtë ditë ju mund të agjëroni ose të mbani një dietë vegetariane. Nëse nuk jeni vegetarian hani ushqime delikate, drithëra dhe peshk. Shmangni nikotinën dhe alkoolin.
14	Këtë ditë ju mund të agjëroni ose të mbani një dietë vegetariane. Nëse nuk jeni vegetarian hani ushqime delikate, drithëra dhe peshk. Shmangni nikotinën dhe alkoolin. Është një ditë e mirë për agjërim, Hani ushqim delikat. Mos merrni produkte me origjinë artificiale, jo pije natyrale, ëmbëlsira, etj. Preferohet qull me kokërr të fortë. Peshku është në rregull. Mos e teproni, është shumë e rrezikshme kjo ditë. Shmangni kërpudhat, mishin dhe perimet e gjata.
15	Kjo ditë është e lidhur me traditat familjare, prandaj është më e rëndësishme shoqëria gjatë marrjes së ushqimit sesa vetë ushqimi. Mos e teproni. Pini çaj bimor, lëngje natyrale dhe hani gatimet me perime. Mos e teproni me alkoolin. Agjërimi është i lejueshëm. Pi më shumë ujë.
16	Këtë ditë ushqimi më i mirë janë frutat dhe lëngjet. Është e rëndësishme të dëgjoni instiktet tuaja. Nëse ndjeni rëndim atëherë filloni të agjëroni. Nëse keni ngarkesë fizike përpara hani ushqim me kalori të lartë. Zakonisht kjo ditë është e njëkohshme me Ekadashi. Gjatë Ekadashi shmangni marrjen e vajrave të fasuleve, drithërave dhe perimeve, hani fruta, lëngje, sallata, hikërror dhe produkte të qumështit. Është e favorshme të filloni agjërimin afatgjatë.
17	Pini shumë sot. Është e favorshme të pini çaj kundër kollës për të pastruar mushkëritë. Hani lëngje frutash (përveç lëngut të mollës), arra, fara luledielli, vajra vegjetale. Shmangni ushqimin e fortë, vezët, peshkun dhe mishin. Alkooli dhe nikotina duhet të përjashtohen plotësisht. Kryeni terapi me lëng.
18	Është e favorshme për të marrë ushqim deti dhe për të eksperimentuar me ushqimin. Tretja e qullit me kokërr të ngurtë është shumë e mirë. Perimet dhe frutat janë të pazëvendësueshëm si zakonisht. Piqni dhe merrni bukë.
19	Ushqimi i sapopërgatitur luan një rol të rëndësishëm sot. Bajame të pjekura është e preferuar. Produktet e kripës janë të lejueshme. Mos merrni ushqim të ëmbël dhe të hidhur. Pini më pak ujë.
20	Merrni vetëm ushqim të freskët dhe cilësor. Ushqimi pikant, i nxehtë dhe kreshmor, perimet dhe frutat e freskëta, qullët dhe çaji bimor janë shumë të mira. Shmangni çajin e fortë, kafen, alkoolin. Rekomandohet kuzhina japoneze. Merrni fasule, elb dhe fasule të kuqe. Mos merrni mollë, lakër, hudhër, vezë dhe perime të gjata. Speci, boronicë, manaferra e kuqe, hithër dhe reçel të bëra në shtëpi lejohen.
21	Merrni vetëm ushqim të freskët dhe cilësor. Ushqimi pikant, i nxehtë dhe kreshmor, perimet dhe frutat e freskëta, qullët dhe çaji bimor janë shumë të mira. Shmangni çajin e fortë, kafen, alkoolin. Rekomandohet kuzhina japoneze. Merrni fasule, elb dhe fasule të kuqe. Mos merrni mollë, lakër, hudhër, vezë dhe perime të gjata. Speci, boronicë, manaferra e kuqe, hithër dhe reçel të bëra në shtëpi lejohen. Ushqimi duhet të jetë i konsiderueshëm, por jo i tepërt. Shmangni mishin, kërpudhat, bimët bishtajore. Gjatë kësaj dite hënore gjaku rigjenerohet, prandaj përdorni shafran i Indisë. Pija më e mirë është yoga-çaj me shafran i Indisë. Në mbrëmje, jo shumë kohë para gjumit, pini qumësht me shafran i Indisë dhe kopër. Në mënyrë ideale merrni fruta, perime, supë delikate dhe qull. Peshku lejohet.
22	Kjo ditë është për llupsat, por mos e teproni. Është e rëndësishme të përgatitni diçka të veçantë, të pazakontë, të shijshme. Koha më e mirë për eksperimente. Çdo ushqim dhe verë e kuqe lejohet. Rrushi dhe frutat ekzotikë janë shumë të favorshëm.
23	Produkti kryesor është arra. Shmangni mishin dhe pijet e forta. Vera e kuqe lejohet. Në përgjithësi dita ideale për shkarkimin e trupit tuaj. Merrni më shumë vaj vegjetal.
24	Mbani dietë dhe merrni ushqime delikate. Çdo mbingarkesë mund të çojë në pasoja të dëmshme. Ushqimi më i mirë për këtë ditë është shega, perimet e rumbullakëta, lakra dhe patatet. Shmangni perimet e gjata si karrota, kungulleshka, kastravec, patëllxhani, etj
25	Merrni çdo ushqim që ju pëlqen përveç mishit. Preferohet të eksperimentoni me receta të reja ekzotike. Gjëja kryesore është që ushqimi duhet të jetë i përgatitur freskët.
26	Këtë ditë produktet e kuqe rekomandohen si shega, boronicë, panxhar, karrota, qershii, manaferra e kuqe dhe lëngje të freskëta të shtrydhura. Pini çaj për pastrimin e gjakut. Merrni çdo ushqim që ju pëlqen, por mos e mbingarkoni mëlcinë dhe mos e teproni me ëmbëlsirat.
27	Çdo ushqim lejohet. Ganesha, një epikurë e njohur, është një mbrojtëse për këtë ditë. Hani shumë sot. Përgatitni pjatat e kuzhinës tradicionale indiane si laddu, khir. Ushqimi me perime është i favorshëm. Agjërimi nuk rekomandohet
28	Çdo ushqim lejohet. Ganesha, një epikurë e njohur, është një mbrojtëse për këtë ditë. Hani shumë sot. Përgatitni pjatat e kuzhinës tradicionale indiane si laddu, khir. Ushqimi me perime është i favorshëm. Agjërimi nuk rekomandohet. Ushqimi i tepërt është i rrezikshëm këtë ditë. qumështi i fermentuar dhe produktet e qumështit janë të favorshme. Menyja më e mirë është byrek me qumësht dhe krem karamel me arrë. Shmangni mishin, kafenë dhe alkoolin. Ushqimi i tepërt mund të çojë në probleme të traktit tretës. Merrni më pak ujë. Agjërimi lejohet.
29	Ushqimi i tepërt është i rrezikshëm këtë ditë. Qumështi i fermentuar dhe produktet e qumështit janë të favorshme. Menyja më e mirë është byrek me qumësht dhe krem karamel me arrë. Shmangni mishin, kafenë dhe alkoolin. Ushqimi i tepërt mund të çojë në probleme të traktit tretës. Merrni më pak ujë. Agjërimi lejohet.
30	Këtë ditë ushqimi duhet të jetë i larmishëm dhe ushqyes. Qumështi i fermentuar dhe produktet e qumështit janë të favorshme. Lejohet pak verë e thatë. Agjërimi nuk rekomandohet.
31	Një ditë e mirë për pastrim. Rekomandohet agjërimi. Mos pini shumë. Shmangni ushqimin e fortë. Kërpudhat dhe pjeprat nuk rekomandohen. Merrni prodhimet e qumështit, veçanërisht gjizën, por jo shumë. Byrekët me krem karamele janë të favorshme.

KREDI PËR ÇDO SIPERMARRËS

KREDI E SHPEJTË ME NORMA KONKURRUESE

deri në
7 MILIONË
Lekë

FED
invest

**GJITHMONË
FINANCË SOCIALE**